

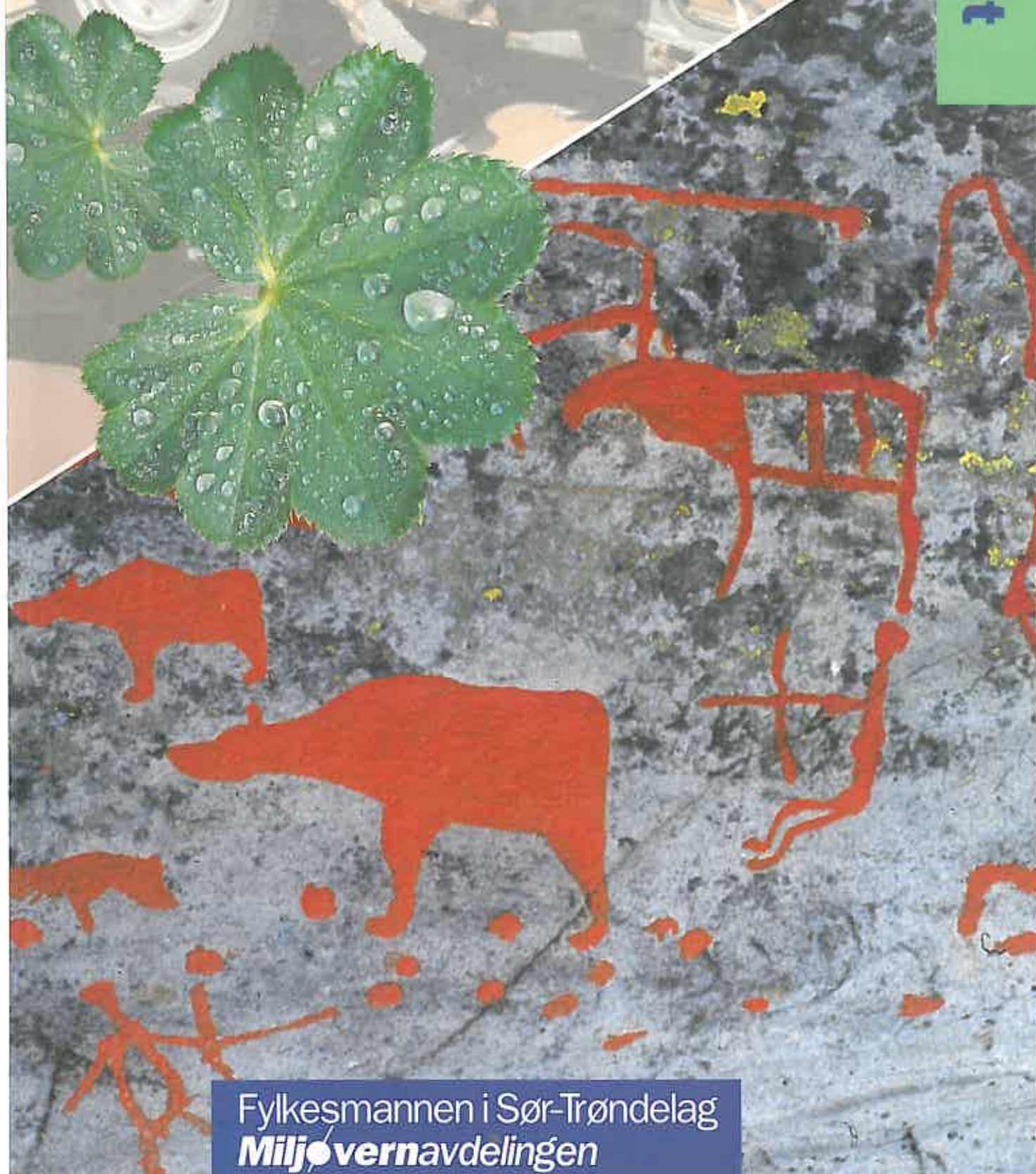
Vern av biologisk mangfold

Tema: Myrreservatene

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG
Miljøvern avdelingen

Rapport

Oversikt over naturfaglig kunnskap III Sølendet naturreservat, Røros kommune 8/94

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Miljøvernavdelingen

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Miljøvernavdelingen

Statens Hus

7005 Trondheim

Tlf. 73 94 90 11 Telefax 73 94 93 50

Rapport

Nr. 8 - 1994

TITTEL Vern av biologisk mangfold. Tema: Myrreservatene. Oversikt over naturfaglig kunnskap III. Sølendet naturreservat, Røros kommune.	DATO 5. september 1994
FORFATTER/SAKSBEHANDLER Elin Gjengedal	ANTALL SIDER 64
ANSVARLIG SIGNATUR Terje Klokke	OPPLAG 75
EKSTRAKT Rapporten gir en oversikt over litteratur om Sølendet naturreservat. For alle referanser er det gitt et sammendrag. I tillegg inngår statuslister for karplante- og moseflora, artslister for lav, og statuslister for fugl, amfibier, krypdyr og pattedyr.	

STIKKORD**KEYWORDS (max 5)**

naturreservat myr Sølendet Sør-Trøndelag	natural reserves fen Sølendet Sør-Trøndelag county
---	---

ISBN 82-7540-064-3

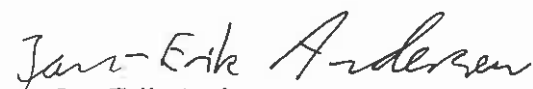
FORORD

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen, har tidligere utgitt rapporten: Fremo, K.E., B. Myren, J.E. Andersen & G. Bangjord. 1993. Vern av biologisk mangfold. Tema: Myrreservatene. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavd. Rapport 1993 4*: 1-201. Rapporten inneholder en status over de enkelte naturreservatene, med blant annet verneforskrifter, kart, grensebeskrivelse, merking og grunneierlister. Rapporten har også en oversikt over generell forvaltning og fylkesstatus for verneområdene. Lignende temarapporter er utgitt for (1) skogreservatene, (2) våtmarksreservatene og fuglefredningsområdene og (3) øvrige verneområder. Som en videreføring av disse temarapportene vil det bli utarbeidet oversiktsrapporter over naturfaglig kunnskap for samtlige naturvernsområder i Sør-Trøndelag.

Foreliggende rapport gir en oversikt over naturfaglig kunnskap om Sølendet naturreservat, Røros kommune. En stor del av materialet er knyttet til arbeid utført av Professor Asbjørn Moen, Botanisk avdeling, Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, og medarbeidere gjennom 20 års virke på Sølendet.

Rapporten er sammenfattet av konsulent Elin Gjengedal. Professor Asbjørn Moen, seksjonsleder Jan-Erik Andersen, naturvernkonsulent Georg Bangjord, og viltkonsulent Arild Lindgaard har lest korrektur og kommet med kommentarer til rapporten.

Trondheim, 5. september 1994

Jan-Erik Andersen
Seksjonsleder

SAMMENDRAG

Rapporten gir en oversikt over litteratur om Sølendet naturreservat. For alle referanser, til sammen 70, er det gitt et sammendrag.

Sammenlignet med de øvrige myrreservatene i Sør-Trøndelag er både flora og fauna godt beskrevet på Sølendet.

Status for hele reservatet finnes for både karplanter og moser. For lav derimot, er det kun registrert arter i de østlige deler av reservatet (kartblad 1720 II, PQ 4554 og 4653).

Artslisten for insekter er svært mangelfull. Fangst fra insektfeller foreligger, men artene er foreløpig ikke artsbestemt. For fugler derimot er det gitt både status og takseringsliste. Status for amfibier, krypdyr og pattedyr er noe usikker, spesielt når det gjelder spissmusarter.

Det er utarbeidet vegetasjonskart for reservatet. Et viltkart over Røros kommune angir viltinteresser i kommunen. Det er dessuten også utarbeidet et berggrunnsgeologisk kart over Brekken.

INNHold

Forord

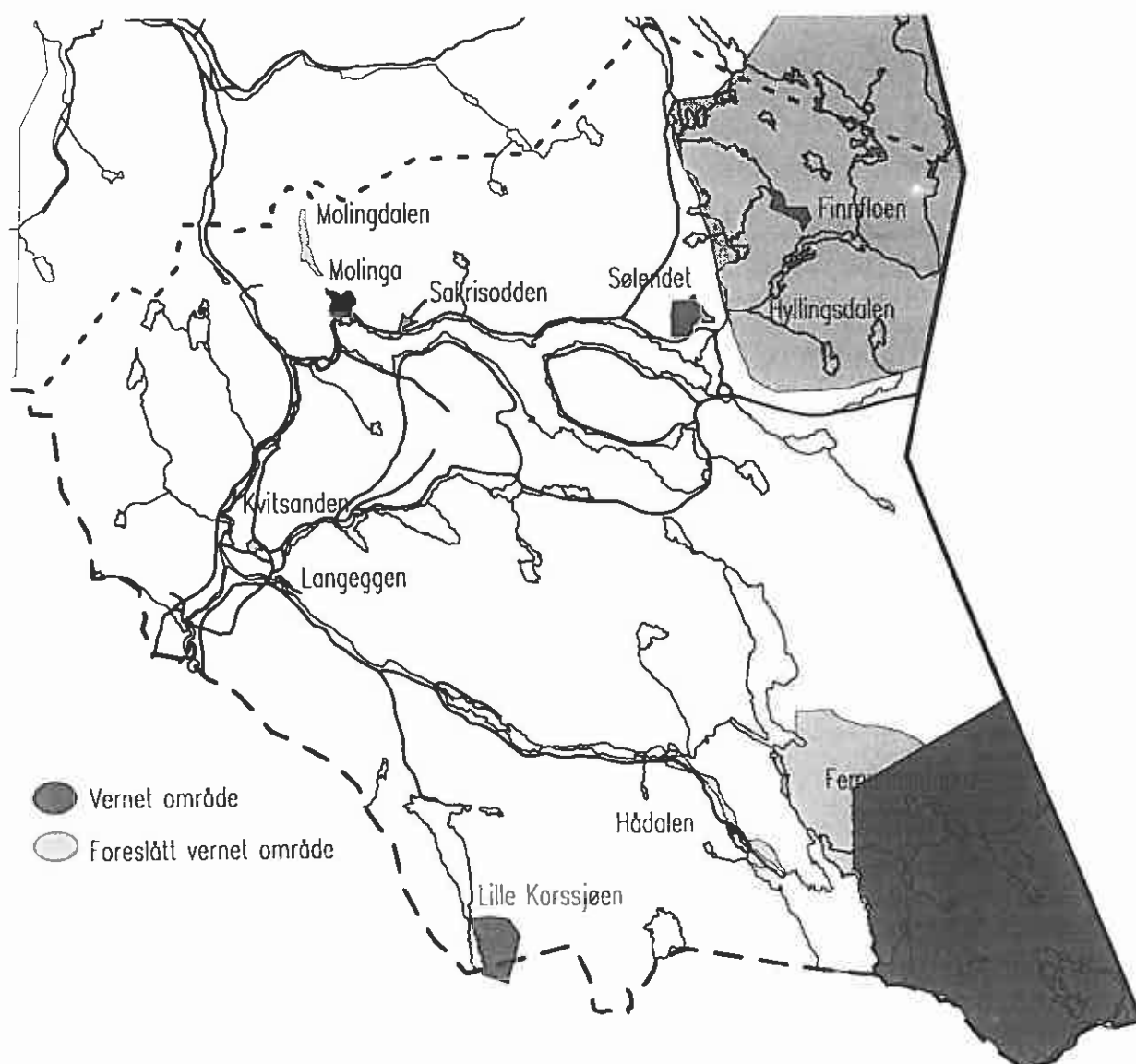
Sammendrag

Side

1 INNLEDNING	8
2 LITTERATUR	9
2.1 Litteraturliste	9
2.2 Sammendrag av referansene i litteraturlisten	13
3 FLORA	37
3.1 Status for karplantefloraen	37
3.2 Status for mosefloraen	44
3.3 Artsliste for lav	50
4 FAUNA	53
4.1 Artsliste for insekter	53
4.2 Status for fuglefaunaen	54
4.3 Takseringsløype fugl	60
4.4 Status for amfibier, krypdyr og pattedyr	62
5 KART	64
5.1 Vegetasjonskart	64
5.2 Viltkart	64
5.3 Geologiske kart	64
5.4 Andre kart	64

1 INNLEDNING

Allerede omkring 1970 ble det klart at myrene på Sølendet i Røros kommune (jfr. fig. 1 og 3) representerte store verneverdier. Sølendet ble midlertidig fredet i 1972 og endelig fredet som naturreservat i 1974 for å verne om et rikt planteliv i området, og for å ta vare på et særpreget slåttelandskap. Området ble utvidet i 1990, og i dag dekker reservatet 3064 daa (mål). Sølendet utgjør det fineste bakkemyrkomplekset av rike myrtyper i Midt-Norge. Ca. 1600 daa er tilbakeført til den tilstand de var i som slåttemyrer. Det drives en intensiv skjøtsel av området. Det er opparbeidet en natursti, og besøkstallet pr. år ligger på godt over 1000 personer. Området blir dessuten nyttet som forskningsområde for Botanisk avdeling, Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet. Skolene i Røros benytter området i sin undervisning i biologi og historie. Mye informasjon er samlet inn om biologiske og kulturhistoriske forhold, noe som gjør Sølendet til et viktig referanseområde for skjøtsel og miljøovervåking av ulike slag. Denne rapporten gir en oversikt over kunnskap om naturreservatet.

Figur 1. Oversikt over naturvernområder i Røros kommune (figurframstilling: Berit Myren). Sølendet naturreservat: UTM-koordinater PQ 4452-4755; kartblad 1720 II.

2 LITTERATUR

2.1 LITTERATURLISTE

- Arnesen, T. 1989. *Revegetering av blåflekker på Sølendet naturreservat*. Hovedfagsoppg. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd. (upubl.).
- Arnesen, T. 1991. *Revegetering av blåflekker*. I: Bretten, S. & A. Krovoll (red.) 1991. *Fagmøte i vegetasjonsøkologi på Kongsvold 1990 og 1991*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1991 2: 119-135.
- Arnesen, T. 1991. *Sølendet naturreservat. Veiledning til natursti*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd. & Røros kommune, 28 s. (brosjyre).
- Arnesen, T., J. Hjort & O.M. Øverland. 1989. *Sølendet naturreservat. Veiledning til natursti*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, 16 s. (brosjyre).
- Arnesen, T. & A. Moen. 1990. *Sølendet naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 1990*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus., Bot. avd., 40 s. (stensiltrykk).
- Arnesen, T. & A. Moen. 1991. *Sølendet naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 1991*. Univ. Trondheim Vitensk. mus. Bot. notat 1991-1: 1-25.
- Arnesen, T. & A. Moen. 1992. *Sølendet naturreservat - ei restaurert slåttemark. Teksthefte til diasserie nr.4 (50 dias)*. Statens fagtjeneste for landbruket, Ås, 9s.
- Arnesen, T. & A. Moen. 1994. *Sølendet naturreservat. Veiledning til natursti. Guide to the nature trails*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd., Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag & Røros kommune, 32 s. (brosjyre), 3 kart.
- Arnesen, T., A. Moen, & D.-I. Øien. 1993. *Sølendet naturreservat. Oversyn over aktiviteten i 1992 og samandrag for DN-prosjekt "Sølendet"*. Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1993 1: 1-62.
- Aspaas, S. 1981. *Utmarksslått på Sølendet - Brekken*. *Fjell-folk* 6: 2-4.
- Aune, E.I., F. Kubíček, & A. Moen. 1993. *Studies of plant biomass in permanent plots at Sølendet Nature Reserve, Central Norway*. I: Krovoll, A. & A. Moen (red.) 1993 *Fagmøte i vegetasjonsøkologi på Kongsvold 1993*. Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1993 2: 7-20.
- Aune, E.I., F. Kubíček, A. Moen & D.-I. Øien. 1994. *Biomass studies in semi-natural ecosystems influenced by scyting at the Sølendet Nature Reserve, Central Norway*. I. Rich fen community. *Ekológia (Bratislava)* 13 (2) (in press).
- Aune, E.I., F. Kubíček, A. Moen & D.-I. Øien. 1995. *Biomass studies in semi-natural ecosystems influenced by scyting at the Sølendet Nature Reserve, Central Norway*. II. Wooded grassland vegetation. *Ekológia (Bratislava)* 14 (in press).
- Bretten, S., A. Moen, & J.-E. Kofoed. 1977. *Vegetasjonskart Sølendet naturreservat, Røros, Sør-Trøndelag*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 1 kart.
- Christiansen, O.H. & O. Braadlie. 1939. *Undersøkelse av Sølendet, Brekken herred i Sør-Trøndelag*. *Meddr. norske Myrselsk.* 4: 187-190.
- Elven, R. 1979. *Botaniske verneverdier i Røros, Sør-Trøndelag*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1979 6: 1-158, 1 kart.
- Finstad, A. & O.M. Lerfald. 1975. *Fredningsområde, Sølendet i Brekken. Sør-Trøndelag Skogeierlag Trondheim*, 5 s. (stensiltrykk), 1 kart.
- Fondal, E. 1955. *Floraen i Brekken herred i Sør-Trøndelag*. K. norske Vidensk. Selsk. Skr. 1955 3: 1-44.
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 1981. *Vernekart. Naturvern, friluftsområder, viltområder*, 9 s. 78 kart.

- Gaare, E. 1963. *Sølendet i Brekken. En plantesosiologisk beskrivelse av ei godgrasmyr.* Hovedfagsoppg. Univ. Oslo, Det Matematisk Naturvitenskaplige fakultet (upubl.).
- Hovedutvalget for natur og miljøvern. 1990. *Viltområdekart Røros kommune M 1:75000.* Røros kommune. 1 kart.
- Kjelland, A. 1991. *Utsiftinga av Brekken sameie i åra 1880-83, med særlig vekt på den delen av dette som i dag er Sølendet naturreservat. Rapport til Botanisk avdeling, Vitenskapsmuseet i Trondheim.* Lesjaskog, 15 s. (stensiltrykk).
- Kristiansen, M.E. V. 1994. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, Sør-Trøndelag. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen 1994* 6: 1-81. 1 vedlegg.
- Moen, A. 1973. 3 myrer med internasjonal verneverdi i Trøndelag. *Trøndersk natur* 1: 6-9.
- 1973. Landsplan for myrreservater i Norge. *Norsk geogr. Tidsskr.* 27: 173-193.
 - 1975. *Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag. Foreløpig oversikt over oppsøkte myrer.* Univ. Trondheim, K. norske Vidensk. Selsk., Museet, Trondheim, november 1975, 10 s. (stensiltrykk), 1 kart.
 - 1976. *Sølendet naturreservat. Arbeid med skjøtselsplan. I: Bruun, M. (red.) Gjengroing av kulturmark. Internasjonalt symposium 27.-28. november 1975.* Norges Landbrukshøgskole, Ås, s.1-7.
 - 1977. *Sølendet naturreservat. A. Rapport over utført arbeid i forbindelse med skjøtselsplan i årene 1974-76. B. Forslag til skjøtselsplan.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 29 s. (stensiltrykk).
 - 1979. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1978, med synspunkter på videre arbeid.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 7 s. (stensiltrykk).
 - 1980. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1980.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 17 s. (stensiltrykk).
 - 1981. *Sølendet naturreservat - orientering.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 25 s. (stensiltrykk).
 - 1982. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1981.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 12 s. (stensiltrykk).
 - 1982. *Sølendet naturreservat. Erfaringer fra skjøtselsarbeid og forslag til skjøtselsplan.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 25 s. (stensiltrykk).
 - 1983. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1982 og 1983.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 16 s. (stensiltrykk).
 - 1983. *Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1983 4: 1-138.
 - 1985. *Vegetasjonsendringer i subalpine rikmyrer i Norge. Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 61: 7-18.
 - 1985. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1984.* Univ. Trondheim, Museet, Bot. avd., 12 s. (stensiltrykk).
 - 1985. *Rikmyr i Norge. Blyttia* 43: 135-144.
 - 1985. *Endringer i vegetasjon og produksjon på Sølendet naturreservat. I: Bretten, S. & A. Moen (red.). Fagmøte i vegetasjonsøkologi på Kongsvoll 1985.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1985 2: 67-73.
 - 1986. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1985.* Univ. Trondheim, Museet, Bot. avd., 7 s. (stensiltrykk).
 - 1987. *Slåttemyr. I: Emanuelsson, U. & C.E. Johansson (red.) Biotoper i det nordiska kulturlandskapet. Nordiska Ministerrådet. Miljörapport 1987* 6: 147-162.
 - 1988. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1987.* Univ. Trondheim, Vitensk. mus., Bot. avd., 22 s. (stensiltrykk).

- 1989. Utmarksslåtten - grunnlaget for det gamle jordbruket. *Spor - Fortidsnytt fra Midt-Norge 4 1*: 36-42.
- 1990. Skjøtsel av kulturlandskap, Sølendet naturreservat som eksempel. *Naturforvaltning 11 3*: 22-27.
- 1990. The plant cover of the boreal uplands of Central Norway. I. Vegetation ecology of Sølendet nature reserve; haymaking fens and birch woodlands. *Gunneria 63*: 1-451, 1 kart.
- 1992. *Restaurering og skjøtsel av Sølendet naturreservat*. I: Grue, U.D. & M. Sylte (red.). Rapport nr. 2 fra SFFLs kurs om kulturlandskap 1992. Statens fagtjeneste for landbruket, Ås, s. 215-223.
- 1993. Vegetational changes induced by hay-cutting in boreal grasslands at Sølendet Nature Reserve, Norway. In: *Species coexistence and diversity maintenance in temperate grassland ecosystems. Abstracts*. International conference in Bedrichov, North Bohemia, 27 September through 2 October 1993. Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, pp.14.
- 1994. Vegetational changes in boreal rich fens induced by hay-cutting; management plan for Sølendet Nature Reserve. In: Wheeler, B., S. Shaw & W. Fojt (Eds). *Restoration of temperate wetlands*. John Wiley & Sons (in press).
- Moen, A. & T. Arnesen. 1986. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1986*. Univ. Trondheim, Museet, Bot. avd., 9 s. (stensiltrykk).
- 1988. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1988*. Univ. Trondheim Vitensk. mus., Bot. avd., 8 s. (stensiltrykk).
- 1989. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid 1989*. Univ. Trondheim Vitensk. mus., Bot. avd., 13 s. (stensiltrykk), 1 brosjyre.
- Moen, A., T. Arnesen, E.I. Aune & D.-I. Øien. 1994. Vegetational changes in rich fen vegetation induced by hay-cutting at Sølendet Nature Reserve. I: Moen, A. & R. Binns (red.). Regional variation and conservation of mire ecosystems. Summary of papers. *Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1994 1*: 1-61.
- Moen, A., J.-E. Kofoed, & B.F. Moen. 1978. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1977*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 16 s. (stensiltrykk).
- Moen, A. & H. Leirvik. 1979. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1979, med forslag til revidert skjøtelsesplan*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 19s. (stensiltrykk).
- Moen, A. & T. Rohde. 1985. Skjøtelsesplan for Sølendet naturreservat, Røros kommune, Sør-Trøndelag. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernadv. Rapport 1985 7*: 1-22.
- Moen, A. & S. Singsaas. 1994. Excursion guide for the 6th IMCG field symposium in Norway 1994. *Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1994 2*: 1-159.
- Moen, A. & D.-I. Øien. 1993. Utmarkas utnytting og økologiske funksjoner i det tidligere jordbruket, konsekvenser av bruksendringer for landskap og planteliv. Delprosjekt A-D. Sluttrapport. *Univ. Trondheim Vitensk. mus., Bot. notat 1993 4*: 1-6.
- Moen, B.F. 1983. Sølendet naturreservat. En undervisningsenhet primært beregnet på grunnskolen. *Trondheim Lærerhøgskoles skrift-serie 1983 3*: 1-93, 1 pl.
- Nilsen, L. 1994. *Endringer i vegetasjonen som følge av beite på Sølendet*. Hovedfagsoppgave, Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd. (foreløpig tittel 1992; manuskript under skriving).
- Prestvik, B. 1973. *Vegetasjonskartet Sølendet i Røros*. Jorddirektoratet, Avd. for jordregistrering, Ås, 31 s. (stensiltrykk), 1 pl.

- Rohde, T. 1986. *Utkast til verneplan for myrer i Sør-Trøndelag fylke*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1986, 80 s.
- Rui, I.J. 1981. *Brekken, berggrunnsgeologisk kart 1720 II - M 1:50000*. Norges Geol. Unders. Trondheim, 1 kart.
- Singsaas, S. 1990. Botaniske undersøkelser i vassdrag i Trøndelag for Verneplan IV. *Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser.* 1990 1: 1-101.
- Størkersen, Ø. 1990. Ornitologisk rapport fra Sølendet naturreservat, Røros kommune. *Trøndersk natur* 17: 82-87.
- Suul, J. 1975. *Rapport om arbeidet med registrering av områder som bør disponeres for formålene: Naturvern, friluftsliv og fornminne i Sør-Trøndelag*. Registreringsarbeid for Sør-Trøndelag fylke 1974-1975, 57 s. (stensiltrykk).
- Tollefsrud, J.I., E. Tørve & P. Hermansen. 1991. *Perler i Norsk natur - en veiviser*. Aschehoug, Oslo, s. 349-350.
- Thor, E. 1994. *Vegetasjonsendringer som følge av slått i engsamfunn på Sølendet naturreservat i Røros*. Hovedfagsoppgave, Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd. (foreløpig tittel 1992; manuskript under skriving).
- Vistad, O.I. 1992. Den guida turen - forvaltningstiltak med turistappell? Ein samanliknande studie av tre turgrupper på Røros, med vekt på den guida turen gjennom Sølendet Naturreservat. *NINA forskningsrapport* 35: 1-56.
- Volden, O. 1977. *Kulturhistorisk undersøkelse av Sølendet naturreservat i Brekken, Røros*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 16 s. (stensiltrykk).
- Øien, D.-I., T. Arnesen & A. Moen. 1994. Sølendet naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 1993. *Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. notat* 1994 1:1-27.

2.2 SAMMENDRAG AV REFERANSENE I LITTERATURLISTEN

Arnesen, T. 1989. *Revegetering av bålflekker på Sølendet naturreservat*. Hovedfagsoppg. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd. (upubl.).

Nøkkelord: autøkologi, bålvegetasjonstyper, fastruter, multivariate metoder, områdebeskrivelse, suksesjon, synøkologi.

Sammendrag: Hensikten med denne undersøkelsen har vært å klarlegge revegeteringa i bålflekkene på Sølendet naturreservat. Det ble valgt ut 30 bål av noe varierende alder og i forskjellige vegetasjonstyper. Fire-syv år gamle bål i fukteng og i de noe tørrere myrtypene dominerer imidlertid materialet. Utvalget ble gjort med henblikk på å få et bilde av utviklinga over tid og for å undersøke forskjeller i revegetering mellom bål i forskjellig vegetasjon. I alt omfatter materialet 91 ruter. Forskjellige ruter (som regel tre) i et bål skal dokumentere variasjonen i vegetasjon innen bålet. De fleste bålflekkene ble analysert en gang, i august/september 1986, noen bålflekker ble reanalyisert i perioden 1985-1988. Alle rutene er fastruter. Det ble også foretatt økologiske undersøkelser av fuktighet, jordtyper og pH ved og i bålflekkene. Analyser gjort i 1985 og 1986 ble databehandlet med klassifikasjonsmetodene FLEXCLUS, TABORD og TWINSpan og ordinasjonsmetoden DCA. Med utgangspunkt i klassifikasjon og ordinasjon er det beskrevet fire bålvegetasjonstyper i arbeidet. En god del arter er felles for de fleste bålflekkene uansett vegetasjonstype, og er ofte dominerende i bålene. De artene som skiller bålvegetasjonstypene er stort sett blant dem som preger den omgivende vegetasjonen. Reanalyser av bålflekker viser at bålflekkene utvikler seg fra et felles utgangspunkt til å bli mer eller mindre forskjellige avhengig av den omgivende vegetasjon. Endringene skjer ved at arter fra omgivelsene etablerer seg i bålene og pionerartene etterhvert får mindre betydning. I alle bålene er vegmose (*Ceratodon purpureus*) og pestbråtemose (*Funaria hygrometrica*) de aller første artene som etablerer seg. Siden overtar pæremose (*Leptobryum pyriforme*) og ugrastvare (*Marchantia polymorpha*) (og fjelltvare (*M. alpestris*)) i bunnsjiktet. *Marchantia* spp. er vanligvis mest dominerende i de fuktigste bålflekkene. De fire ovennevnte mosene samt brakkvrangmose (*Bryum creberrimum*) er langt vanligere i bålene enn i noe annet habitat på Sølendet. Ingen av karplantene viste samme grad av tilknytning til bål, men flere arter hadde tydelig fordel av habitatet. Vanlig bjørk (*Betula pubescens* juv.), myrsnelle (*Equisetum palustre*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og engkvein (*Agrostis capillaris*) er blant disse. Til å begynne med vil høy pH og høge konsentrasjoner av løselige mineralsalter og forbrenningsprodukter fra aska virke hemmende på mange arter. De første artene som etablerer seg er derfor tolerante pionerarter eller arter som muligens fremmes av de spesielle forholdene (f.eks. pestbråtemose (*Funaria hygrometrica*)). Etterhvert vil pH synke og salter lekke ut. Både pH og mineralinnhold vil imidlertid holde seg høyere enn normalt over lang tid, avhengig av bl.a. hastigheten på utvaskinga, og vil gi en gjødslingvirkning i bålene.

Arnesen, T. 1991. *Revegetering av bålflekker*. I: Bretten, S. & A. Krovoll (red.) 1991. Fagmøte i vegetasjonsøkologi på Kongsvoll 1990 og 1991. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1991 2: 119-135.

Nøkkelord: aske, bunnsjikt, bålflekker, feltsjikt, fuktighet, pH, pionerarter, revegetering, utløpere.

Sammendrag: I perioden 1982-1990 ble det gjort vegetasjonsanalyser i 32 bålflekker på Sølendet naturreservat, de fleste i 1986. Bålene var brent i perioden 1978-1986, i forskjellige vegetasjonstyper og var i forskjellige stadier av revegetering. Brenninga har skjedd i forbindelse med skjøtsel av reservatet. Ryddingsavfall (vier, dvergbjørk, bjørk) og gras er blitt

brent. Så langt har halvparten av de 32 bålflekkene blitt reanalysert en eller flere ganger i perioden 1987-1990. Det er ikke gjort næringsanalyser av aske og jord fra bålflekkene, men en økning i pH indikerer frigjøring av basekationer etter brenning. pH i bålene synker relativt raskt tilbake mot normalnivå, forklart ut fra rikelig tilgang på bevegelig grunnvann og overflatevann samt relativt høy nedbør som fører til en utvasking av ioner. Arter som innvandrer tidlig i bålflekkene må være tolerante overfor høgt ammonium- og manganinnhold. Etter en tids utvasking vil aska fungere som gunstig mineralgjødning, dette ble registrert på frodigheten i en del eldre bål. Revegetering skjer bare unntaksvis fra begravde frø eller overlevende jordstengler og rhizom. Etter brenning vil den høge konsentrasjonen av forbrenningsprodukter kunne virke spiringshemmende eller ødeleggende både på tilstedeværende og nytilførte frø og rhizom. Arter fra omgivelsene kommer inn i bålet relativt raskt, fortrinnsvis ved hjelp av utløpere. Pionérmose, særlig vrangmoseartene (*Bryum* spp.), vegmose (*Ceratodon purpureus*), pestbråtemose (*Funaria hygrometrica*) og pæremose (*Leptobryum pyriforme*), avløses etterhvert av de vanlige myr- og engmosene. I feltsjiktet er arter som vanlig bjørk (*Betula pubescens*), vier (*Salix* spp.), myrsnelle (*Equisetum palustre*), geitrams (*Epilobium angustifolium*), og sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) først ute. Utviklingen av et nytt feltsjikt er raskere i områder med tilfredsstillende høy fuktighet, senere på tørre områder. Selv 12-13 år etter brenning vil mengdeforhold og artsutvalg skille bålflekkene fra omgivelsene, især i bunnsjiktet. Arter som ugrastvare (*Marchantia polymorpha*) og sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) dominerer bålflekkene i mange år, mens klimaksarter sakte koloniserer og overtar.

Arnesen, T. 1991. *Sølendet naturreservat. Veiledning til natursti*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd. & Røros kommune, 28 s. (brosjyre).

Nøkkelord: kort løype, lang løype, planteliv, slåttelandskap, vernebestemmelser.

Sammendrag: Sølendet naturreservat ble opprettet i 1974 bl.a. for å verne om et rikt planteliv i området, og for å ta vare på et særpreget slåttelandskap. Reservatet dekker i dag 3064 daa (mål), og er et av Norges største sammenhengende områder med rikmyr (kalkmyr). Omlag halvparten er rikmyr, resten er hovedsaklig skogdekt eng og hei. I heftet finnes informasjon til de forskjellige postene langs naturstien, 6 poster langs kort løype (ca. 1.5 km) og 13 poster langs lang løype (ca. 3 km). I tillegg til kart over stiene, ei planteliste med norske, svenske og latinske navn på plantene nevnt i brosjyren, inngår også et utdrag av vernereglene for reservatet.

Arnesen, T., J. Hjort & O.M. Øverland. 1989. *Sølendet naturreservat. Veiledning til natursti*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, 16 s. (brosjyre).

Nøkkelord: kort løype, lang løype, planteliv, slåttelandskap, vernebestemmelser.

Sammendrag: Sølendet naturreservat ble opprettet i 1974 bl.a. for å verne om et rikt planteliv i området, og for å ta vare på et særpreget slåttelandskap. I heftet finnes informasjon til de forskjellige postene langs naturstien, 4 poster langs kort løype (ca. 1 km) og 10 poster langs lang løype (ca. 4 km). I tillegg til kart over stiene, inngår også et utdrag av vernereglene for reservatet i brosjyren.

Arnesen, T. & A. Moen. 1990. *Sølendet naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 1990*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus., Bot. avd., 40 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, natursti, ornitologi, prosjektoversikt, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantelivet på Sølendet og arbeid utført i 1990, og skisserer hvordan forskning, faglig overvåkning og skjøtsel tenkes videreført. I tillegg til å være en rapport til forvaltningen, fungerer årsrapporten også som ei oppsummering av årets begivenheter på Sølendet. Som vedlegg følger forslag til skjøtselsplan for reservatutvidelse, forskrift om Sølendet naturreservat i Røros kommune, Sør-Trøndelag fylke (m. kart), og dessuten Kronprinsregentens resolusjon av 21. desember 1990 om verneplan for myr i Sør-Trøndelag og utvidelse av Sølendet naturreservat i Røros kommune, Sør-Trøndelag. Reservatet ble utvida med ca. 229 daa, til ca. 3064 daa.

Arnesen, T. & A. Moen. 1991. Sølendet naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 1991. *Univ. Trondheim Vitensk. mus. Bot. notat 1991-1*: 1-25.

Nøkkelord: artsliste lav, avisutklipp, botanisk feltarbeid, natursti, prosjektoversikt, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: En oversikt over det botaniske arbeidet og skjøtselsarbeidet på reservatet i 1991 er presentert i rapporten. I alt 82 dagsverk botanisk feltarbeid fordelt på 6 delprosjekter ble utført. Årsrapporten skisserer hvordan forskning, faglig overvåkning og skjøtsel tenkes videreført. 1060 besøkende ble registrert på Sølendet i 1991. Som vedlegg følger artsliste for lav samlet i østlige deler av reservatet, og veiledning til natursti.

Arnesen, T. & A. Moen. 1992. *Sølendet naturreservat - ei restaurert slåttemark. Teksthefte til diasserier nr.4 (50 dias)*. Statens fagtjeneste for landbruket. Ås, 9s.

Nøkkelord: flora, referanseområde for skjøtsel, særlig verdifullt kulturlandskap, Sølendets historie, vegetasjon.

Sammendrag: Diasserier med teksthefte er laget for å gi kortfattet informasjon og opplæring om vern og utvikling av særlig verdifullt kulturlandskap. Sølendet naturreservat ble oppretta i 1974. Reservatet ligger i Brekken i Røros kommune, like ved den nordøstre enden av innsjøen Aursunden. Etter en utvidelse i 1990, dekker verneområdet i dag 3064 daa. Sølendet har flere århundres tradisjon som utmarkslått for gardene i Brekken. Omlag 2000 daa med engskog og myr ble slått. Etter århundreskiftet avtok slåtteaktiviteten i området, men enkelte gardar dreiv slått her til ut i 1950-åra. Formålet med vernet av Sølendet var å ta vare på denne store slåttemarka og den rike og interessante floraen. For å oppnå dette ble det nødvendig å gå inn med aktiv og omfattende skjøtsel. Fra 1974 har det blitt lagt ned et stort arbeid med rydding, slått o.l. på Sølendet. Skjøtselen følger i dag en skjøtselsplan fra 1985 (med tillegg fra 1990). Siden 1974 har det også blitt gjort omfattende forskning på flora og vegetasjon, og ikke minst på skjøtselstiltakene og effektene av dem. Sølendet kan derfor fungere som et referanseområde for skjøtsel i lignende områder. Lysbildeserien viser viktige sider ved Sølendets historie, samt gir et innblikk i flora, vegetasjon og skjøtsel i reservatet.

Arnesen, T. & A. Moen. 1994. *Sølendet naturreservat. Veiledning til natursti. Guide to the nature trails*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. avd., Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag & Røros kommune, 32 s. (brosjyre), 3 kart.

Nøkkelord: engelsk sammendrag, kort løype, lang løype, planteliv, slåttelandskap, vernebestemmelser.

Sammendrag: Nytt i denne utgaven i forhold til utgaven fra 1991 (jfr. Arnesen, 1991), er at et engelsk sammendrag av norsk tekst er inkludert i brosjyren. I heftet finnes informasjon til de forskjellige postene langs naturstien, 10 poster langs kort løype (ca. 1.5 km) og 13 poster

langs lang løype (ca. 3 km). I tillegg til kart over stiene, ei planteliste med norske, svenske og latinske navn på plantene nevnt i brosjyren inngår også et utdrag av vernereglene for reservatet.

Arnesen, T., A. Moen, & D.-I. Øien. 1993. Sølendet naturreservat. Oversyn over aktiviteten i 1992 og sammendrag for DN-prosjekt "Sølendet". *Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser.* 1993 1: 1-62.

Nøkkelord: avisutklipp, botanisk feltarbeid, kulturhistorisk undersøkelse, naturstiveiledning, prosjektoversikt, skjøtselsarbeid, økologiske effekter.

Sammendrag: En oversikt over det botaniske arbeidet og skjøtselsarbeidet på reservatet i 1992 er presentert i rapporten. I alt 160 dagsverk botanisk feltarbeid fordelt på 7 delprosjekter og to hovedoppgaver ble utført. Kart over årlig slåtteareal for perioden 1976-1992 er presentert. Et sammendrag for 1990-1992 av DN-prosjektet "Sølendet" om økologiske effekter av skjøtsel og bruk av reservatet er gitt. Som vedlegg følger manuskript til ny veiledning til natursti, og resultatene fra en kulturhistorisk undersøkelse basert på utskifting av eiendommene på Sølendet i 1880-årene.

Aspaas, S. 1981. Utmarksslått på Sølendet - Brekken. *Fjell-folk* 6: 2-4.

Nøkkelord: hest, laue, ljå, markaslått, rakstkjerringer, rive, slåttekarer, stakk.

Sammendrag: Hovedmålsetningen med Sølendet naturreservat er å bevare et særpreget kulturlandskap slik det framstår ennå i våre dager - sterkt påvirket av fjellfolks århundrelange markaslått. Denne artikkelen omhandler utmarksslåtten på Sølendet, hvilken betydning slåttene hadde for befolkningen i Brekken-området, og hva den tidligere innebar med tanke på arbeidsmetoder, redskaper, transport og det til tider yrende folkelivet omkring aktivitetene i Sølendet i lange, men hektiske sommerdager.

Aune, E.I., F. Kubícek, & A. Moen. 1993. Studies of plant biomass in permanent plots at Sølendet Nature Reserve, Central Norway. *Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser.* 1993 2: 7-20.

Nøkkelord: biomasse, fastruter, høgstaudesamfunn, rikmyrsamfunn, slåttefrekvens.

Sammendrag: Foreløpige resultater fra en undersøkelse av fastruter i ett rikmyrsamfunn og ett høgstaudesamfunn er presentert. I hver av lokalitetene er tre stadier av slått/ gjengroing representert: slått hvert år, slått annethvert år, ikke slått de siste 40 år. Hovedkonklusjoner: Biomassen minker med økende slåttefrekvens. Underjordisk biomasse er større enn overjordisk. Forholdet mellom over- og underjordisk biomasse er lågest for samfunnet som har vært under gjengroing i 40 år.

Aune, E.I., F. Kubícek, A. Moen & D.-I. Øien. 1994. Biomass studies in semi-natural ecosystems influenced by scything at the Sølendet Nature Reserve, Central Norway. I. Rich fen community. *Ekológia (Bratislava)* 13 (2) (in press).

Nøkkelord: biomasse, fastruter, rikmyrsamfunn, slåttefrekvens.

Sammendrag: Artikkelen presenterer resultater fra studier av overjordisk og underjordisk biomasse i permanente flater i et rikmyrsamfunn på Sølendet i 1992 og 1993. Biomassen minker med økende slåttefrekvens, som vist ved sammenligning av flater uten slått siden 1950, flater slått annethvert år, og flater slått årlig. Massen av underjordiske røtter og rhizom overstiger massen av overjordiske skudd. Forholdet mellom overjordisk og underjordisk

biomasse er lågest for samfunn som ikke har vært slått på mer enn 40 år. Der er en betydelig forskjell i antall skudd og biomasse mellom år som er sammenlignet, mulig delvis forklart av fluktasjoner i klimatiske faktorer.

Aune, E.I., F. Kubíček, A. Moen & D.-I. Øien. 1995. Biomass studies in semi-natural ecosystems influenced by scything at the Sølendet Nature Reserve, Central Norway. II. Wooded grassland vegetation. *Ekológia (Bratislava)* 14 (in press).

Nøkkelord: biomasse, fastruter, høgstaudesamfunn, slåttefrekvens.

Sammendrag: Denne undersøkelsen er basert på studier av overjordisk og underjordisk biomasse i permanente flater i urte- og grasrike bjørkeskoger (*Lactucion alpinae* forbund) på Sølendet i 1992 og 1993. Tre stadier av slått/ gjengroing er representert i undersøkelsen: ikke slått siden 1950, slått annethvert år, slått årlig. Massen av underjordiske røtter og rhizom og overjordiske skudd minker med økende frekvens av slått. Antallet individer øker med økende slåttefrekvens. Plantedekket forandrer seg også med hensyn på dominerende arter, fra høge urter (sumphaukeskjegg (*Crepis paludosa*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), enghumleblom (*Geum rivale*)) til grasarter, som f.eks. engkvein (*Agrostis capillaris*). Ulikhetene i bunnsjiktet er svært klare, fra spredte forekomster av moser til et tett dekke av kransmoser (*Rhytidiadelphus squarrosus/ subpinnatus*) i de intensivt slåtte flatene. Innen serien: ikke slått siden 1950, slått annethvert år, slått årlig, minker den overjordiske biomassen fra mer enn 2000 kg/ha til omkring 1000 kg/ha. Den underjordiske biomassen minker fra 4-5000 kg/ha til omkring 2000 kg/ha. Der er betydelige mellomårsvariasjoner i både biomasse og antall skudd, mulig delvis forklart av fluktasjoner i klimatiske faktorer.

Christiansen, O.H. & O. Braadlie. 1939. Undersøkelse av Sølendet, Brekken herred i Sør-Trøndelag. *Meddr. norske Myrselsk.* 4: 187-190.

Nøkkelord: jordprøver, kjemiske analyser, Trøndelag myrselskap.

Sammendrag: Trøndelag myrselskap har i 1936 og 1937 kartlagt og undersøkt et større dyrkingsfelt, Sølendet i Brekken herred, etter oppdrag av herredsagronom E. Solberg, Røros. Det undersøkte området, i alt 22 012 daa, ligger på nordsiden av Aursunden og strekker seg fra denne i slak stigning nord- og østover over Storfloan og til Mysmørvola og Åborsjøen, i øst begrenses feltet av Glomma, som kommer fra Riensjøen. Den største delen av området består av fastmark med sparsom lauvskog, dernest kommer grasmyr og noe mosemyr, av brenntorvmyr er det lite. Dybdene av grasmyrene er i alminnelighet 0.5 til ca. 1 m, for mosemyrene er dybdene større. Der drives slått så å si over hele feltet. Undergrunnen er for det meste grus. Hele det undersøkte området ligger geologisk sett innen den såkalte Rørosgruppe; den eldste av bergartsgruppene innen de sterkt omvandlede paleozoiske formasjoner som tilsammen kalles Trondheimsfeltet. Gruppens bergarter omtales i artikkelen. Rørosgruppens glimmerskiferbergarter gir et jordsmonn som er rikt på plantenæringsstoffer. I alt 20 jordprøver (gjennomsnittsprøver fra overflaten til bunnen av myrene) er analysert med hensyn på tetthet, pH, aske, nitrogen og kalkinnhold. Det framgår av analyseresultatene at myrene jevnt over er svakt sure (pH omkring 6), de har et høyt askeinnhold og et høyt innhold av nitrogen og kalk. Jorda er på en meget stor del av det undersøkte området av så god kvalitet at den anses skikket og til dels godt skikket til dyrking, særlig er dette tilfelle med sør- og østskråningene.

I artikkelen inngår analyseresultater med beskrivelse samt kart over det undersøkte området.

Elven, R. 1979. Botaniske verneverdier i Røros, Sør-Trøndelag. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser.* 1979 6: 1-158, 1 kart.

Nøkkelord: botanisk disposisjonsplan, verneverdi.

Sammendrag: Rapporten rommer en oversikt over 27 områder i Røros kommune med botaniske verneverdier, deriblant Sølendet. Sølendet er allerede vernet som naturreservat, og dessuten det best dokumenterte området i Røros. Området er derfor bare nevnt meget kort i rapporten.

Finstad, A. & O.M. Lerbald. 1975. Fredningsområde, Sølendet i Brekken. Sør-Trøndelag Skogeierlag Trondheim, 5 s. (stensiltrykk), 1 kart.

Nøkkelord: alder, areal, bestandskart, bonitet, tetthet, treslag.

Sammendrag: Etter oppdrag fra oppnevnt skogsakkyndig, fylkesskogmester Hustad har Sør-Trøndelag Skogeierlag i juli 1975 utført registrering av skoglige data for eiendommene innenfor det foreslåtte fredningsområdet. Registreringene er utført bestandsvis og bestandene er inntegnet på et bestandskart i M = 1: 5000. Bestandsoversikten omfatter nødvendige data for en grunnverdiberegning av marka.

Fondal, E. 1955. Floraen i Brekken herred i Sør-Trøndelag. *K. norske Vidensk. Selsk. Skr.* 1955 3: 1-44.

Nøkkelord: artsliste, geologisk oversiktskart, lokalitetsregister, plantegeografisk kartlegging.

Sammendrag: Artikkelen presenterer botaniske undersøkelser i Brekken somrene 1949, 1950, 1951, 1953, og 1954, hvert år fra ca. 15. juli til ca. 10 august. I arbeidet er det er lagt vekt på registrering av plantearter i Brekken herred, deres voksesteder og utbredelse, samt en plantegeografisk kartlegging innen bygda. En kort oversikt over de geologiske forhold i Brekken, samt et geologisk oversiktskart over Brekken herred er gitt av professor dr. Thorolf Vogt. I Brekken er i alt 404 plantearter notert, og dessuten 18 forskjellige former av arter, og hybrider. I alt 243 plantearter er registrert på Sølendet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 1981. *Vernekart. Naturvern, friluftsområder, viltområder*, 9 s. 78 kart.

Nøkkelord: friluftsområder, kommuneoversikt, registreringsarbeid, verneverdige naturområder, verneverdige viltområder.

Sammendrag: I 1976 utga Fylkesmannen i Sør-Trøndelag "Vernekart, naturvern- og friluftsområder", en katalog som viser områder av verdi for naturvern og friluftsliv i fylket. Områdene var kartfestet i målestokk 1 : 100 000 og beskrevet med kort tekst. Denne katalogen er en revidert utgave av vernekart-katalogen fra 1976. I tillegg til naturvern- og friluftsområder er det nå tatt med viktige viltområder i fylket. Innsamlingen av dette materialet er gjort i regi av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Katalogen omhandler alle registrerte interesseområder for naturvern, friluftsliv og vilt i fylket. Registreringer av verneverdige naturområder utført av Universitetet i Trondheim, Det Konglige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS), Museet er innarbeidet i katalogen. Registreringer fra enkelte andre kilder er også tatt med. Registrering av viltområder er utført av viltkonsulenten i Midt-Norge i samarbeid med viltneimndene i de enkelte kommunene. Materialet er samlet inn i løpet av 1980. Sølendet er registrert som et verneverdig naturområde av høy prioritet. Myrområdet ble vernet som naturreservat ved Kgl. res. av 27.10.1974. Området ligger innen et område med viltinteresser.

Gaare, E. 1963. *Sølendet i Brekken. En plantesosiologisk beskrivelse av ei godgrasmyr*. Hovedfagsoppg. Univ. Oslo., Det matematisk naturvitenskaplige fakultet (upubl.).

Nøkkelord: sosiasjoner, suksesjon, vegetasjonsbeskrivelse, vegetasjonskart, økologiske faktorer.

Sammendrag: Dette arbeidet er utført i en tid da plantesosiologi er en ny vitenskap, rik på motstridende teorier og mangel på fastlåste definisjoner. Feltarbeidet er utført i kortere og lengre perioder somrene 1959-1962. I undersøkelsen er den Skandinaviske metode for beskrivelse av plantesamfunn benyttet, en detaljert beskrivelse av flere 1 m² store ruter fra subjektivt avgrensede homogene bestander. Fremgangsmåten i oppgaven når det gjelder myrklassifisering er å skille ut sosiasjoner som så er innordnet i forbund. Detaljkartene over samfunnenes fordeling er fremkommet ved projeksjon av et flyfoto i målestokk ca. 1:17500, i tillegg er en generell oversikt over de finere nodas fordeling gitt.

Kjelland, A. 1991. *Utskiftinga av Brekken sameie i åra 1880-83, med særlig vekt på den delen av dette som i dag er Sølendet naturreservat. Rapport til Botanisk avdeling, Vitenskapsmuseet i Trondheim*. Lesjaskog, 15 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: Brekken sameie, driftsforhold, eierforhold, utskifting felles eiendom, utskifting teigblandet eiendom, utskiftingskart, verditakst.

Sammendrag: Arbeidet er utført på oppdrag fra Botanisk avdeling, Vitenskapsmuseet i Trondheim. Rapporten bygger på en gjennomgang av utskiftingsprotokollen (jordskifteprotokollen) og et nærmere studium av utskiftingskartet. Rapporten inneholder 3 kartskisser, hvorav en med stedsnavn i bruk på Sølendet ca. 1875.

Kristiansen, M.E. V. 1994. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, Sør-Trøndelag. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen 1994* 6: 1-81. 1 vedlegg.

Nøkkelord: biologi, kulturhistorie, særlig verdifulle kulturlandskap, økologi.

Sammendrag: Denne rapporten omfatter resultatene fra prosjektet Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag fylke. Prosjektet ble satt i gang av Miljøverndepartementet i 1991. Målsettinga for prosjektet var å utarbeide en oversikt over særlig verdifulle kulturlandskapsområder i Norge, for blant annet å kunne gjennomføre en helhetlig forvaltning av kulturlandskap. I Sør-Trøndelag er det foretatt registreringer i alle 25 kommuner, og til sammen er det registrert 272 kulturlandskapsområder. Av disse er det plukket ut 19 særlig verdifulle områder, med vekt på biologiske/økologiske og kulturhistoriske verdier i Sør-Trøndelag fylke. Sølendet naturreservat er plukket ut som et verifullt kulturlandskap ut fra biologiske/økologiske og kulturhistoriske verdier, med vekt på de botaniske verdiene.

Moen, A. 1973. 3 myrer med internasjonal verneverdi i Trøndelag. *Trøndersk natur* 1: 6-9.

Nøkkelord: internasjonal verneverdi, myrreservatplanen, naturvern, orkideer, rike bakkemyrer, slåttelandskap.

Sammendrag: Fra 1969 er det foretatt systematiske registreringer av myrene i Norge for å komme fram til en nasjonal plan for vern av et representativt utvalg. Dette arbeidet inngår også i Unesco's internasjonale myrfredningsprogram som ble startet i 1967. Ti myrer i Sør-Norge er foreslått tatt med i den internasjonale verneplanen. I denne artikkelen omtales tre av

disse myrene: Sølendet i Brekken, Havmyrene på Hitra, og Forra-område i Nord-Trøndelag. Knap 3 km² av Sølendet ble midlertidig fredet 11. september 1972. En skjøtselsplan for Sølendet vil ha som målsetting å ivareta et særpreget slåttelandskap. Innslag av sjeldne planter, interessante og rike plantesamfunn på de rike bakkemyrene på Sølendet er omtalt i artikkelen.

Moen, A. 1973. Landsplan for myrreservater i Norge. *Norsk geogr. Tidsskr.* 27: 173-193.

Nøkkelord: myrfredning, myrklassifisering, myrreservatplan, vernekriterier, verneplaner, verneverdi.

Sammendrag: Regionale karaktertrekk for hydrotopografi og vegetasjon for myr i Sør-Norge er forsøkt definert. Det viktigste kriteriet for å bestemme hvilke myrer som har størst verneverdi er at de må være typiske for regionen. I tillegg er viktigheten av å lokalisere interessante myrøkosystem av mindre vanlig eller ekstrem type understreket. Ti myrer i Sør-Norge er foreslått å inngå i den internasjonale verneplanen, deriblant Sølendet. I tillegg er 23 storskala myrkompleks vurdert spesielt verneverdige nasjonalt. Videre er 24 myrer, mer avgrenset i areal, også vurdert spesielt vedifulle på bakgrunn av spesielt interessant flora, fauna, eller hydrotopografi. I Nord-Norge er tre myrer allerede vernet, og i tillegg er 36 myrer foreslått vernet.

Moen, A. 1975. *Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag. Foreløpig oversikt over oppsøkte myrer.* Univ. Trondheim, K. norske Vidensk. Selsk., Museet, Trondheim, november 1975, 10 s. (stensiltrykk), 1 kart.

Nøkkelord: myrenes hydrotopografi, myrreservatplanarbeid i Sør-Trøndelag, vegetasjon, verneverdi.

Sammendrag: Rapporten, med Miljøverndepartementet som oppdragsgiver, omhandler undersøkelser utført i årene 1969-1975 av myrene i Sør-Trøndelag i forbindelse med landsplan for myrundersøkelser. Rapporten inkluderer 50 lokaliteter, deriblant Sølendet. Sølendet, en bakkemyr med ekstremrik vegetasjon beliggende 700-800 m.o.h., er funnet særlig verneverdig internasjonalt.

Moen, A. 1976. Sølendet naturreservat. Arbeid med skjøtselsplan. I: Bruun, M. (red.) *Gjengroing av kulturmark. Internasjonalt symposium 27.-28. november 1975.* Norges Landbrukshøgskole, Ås, s.1-7.

Nøkkelord: flora, skjøtselsplan, tidligere kulturpåvirkning, vegetasjon.

Sammendrag: Artikkelen gir en foreløpig presentasjon av Sølendet naturreservat og det arbeid som pågår i forbindelse med skjøtselsplanen. Hovedmålsettingen med reservatet er å bevare et særpreget slåttelandskap. Området vil kunne bli et viktig referanseområde for studium av utmarksslåttens påvirkning på vegetasjon og landskap.

Moen, A. 1977. *Sølendet naturreservat. A. Rapport over utført arbeid i forbindelse med skjøtselsplan i årene 1974-76. B. Forslag til skjøtselsplan.* K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 29 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, plantesosiologiske analyser, produksjonsmålinger, prosjektoversikt, skog/krattstrukturkart, vegetasjonskart.

Sammendrag: Rapporten gir en oppsummering av de botaniske undersøkelsene som er utført på Sølendet naturreservat i årene 1974-76. Kulturhistoriske undersøkelser utført av cand.phil. Olav Volden følger i egen rapport (jfr. Volden, 1977). Ljåslått og slått med traktor ble utført i samarbeid med Sør-Trøndelag Fylkesskogkontor som har hatt ansvar for den praktiske del av skjøtselen. Totalt er det utført ca. 100 dagsverk botanisk feltarbeid i årene 1974-1976. Vegetasjonskartet (jfr. Bretten *et al.*, 1977) utgjør et viktig grunnlagskart for de botaniske undersøkelsene i reservatet. Rapporten over utført botanisk arbeid danner grunnlag for forslag til skjøtselsplan for reservatet. I rapporten inngår liste over 221 registrerte karplantearter, oversikt over buer og lauer innen reservatet, og oversikt over eiendomsforhold på Sølendet naturreservat (med planimeterberegnet areal).

Moen, A. 1979. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1978, med synspunkter på videre arbeid*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 7 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantetlivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1978, en vurdering av skjøtselsarbeidet og skisserer hvordan skjøtsel tenkes videreført.

Moen, A. 1980. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1980*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 17 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantetlivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1980, en vurdering av skjøtselsarbeidet og skisserer hvordan skjøtsel tenkes videreført. I rapporten inngår et notat fra en samling på Sølendet naturreservat den 26.06.1980 for demonstrasjon av slåtte- og høsteutstyr.

Moen, A. 1981. *Sølendet naturreservat - orientering*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 25 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk arbeid, skjøtselsarbeid, skjøtselsplan, årsrapporter.

Sammendrag: Rapporten gir informasjon om Sølendet naturreservat. Informasjonsmaterialet er tatt fra årsrapporter og publikasjoner om reservatet. Som vedlegg til rapporten inngår fargebilder fra Sølendet, forslag til revidert skjøtselsplan (Moen & Leirvik, 1979), forskjellige kart, artsliste karplanter (Moen, 1977; supplert), fredningsbestemmelser av 27.09.1974, og vegetasjonskart for reservatet. Dessuten inngår et sammendrag av et foredrag 08.05.1980 i Norsk Økologisk Forening: Erfaringer fra arbeidet med skjøtselsplan for Sølendet naturreservat.

Moen, A. 1982. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1981*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 12 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantetlivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1981, og skisserer hvordan skjøtsel tenkes videreført.

Høst/vinter 1980/81 var et museår. Der musegnaging var mest utbredt var ca. 10% av vegetasjonsdekket borte. Ca. 1.juni var det brann i reservatet. På de plane myrene som utgjorde det aller meste av det brente arealet har brannen minimal betydning. I tuer og

forhøyninger på myra der busker, lyng og mose ble svidd av vil vegetasjonssamensetningen være preget av brann i flere år. I rapporten er resultat fra fordøyelsesforsøk med fôr fra Sølendet presentert. Forsøk med in vivo fordøyelighet på sau og in vitro fordøyelighet ble utført ved Norges Landbrukshøgskole, Institutt for husdyrnæring.

Moen, A. 1982. *Sølendet naturreservat. Erfaringer fra skjøtselsarbeid og forslag til skjøtselsplan*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 25 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: adkomst, ekstensiv skjøtsel, flora, fôrlevering, intensiv skjøtsel, natursti, produksjon, restaurering, rydding, slått, urørte områder, vegetasjonskart.

Sammendrag: Etter vedtak ved Kongelig resolusjon den 27. september 1974 er det bestemt at forvaltning, arbeid med skjøtselsplan o.l. for Sølendet naturreservat skal skje i samarbeid mellom Fylkeslandbrukskontoret i Sør-Trøndelag, skogbruksetaten, Naturverninspektøren i Midt- og Nord-Norge og Universitetet i Trondheim, DKNVS, Museet. Skogbruksetaten i Sør-Trøndelag har ansvar for merking, arbeid med skjøtsel o.a. praktisk arbeid som skal utføres i reservatet. Museet skal utarbeide forslag til skjøtselsplan og ha det faglige tilsyn med reservatet. De botaniske undersøkelsene som er utført i forbindelse med skjøtselsplanen er redegjort for i årlige rapporter levert i årene 1977-1982 (jfr. litteraturliste). I tillegg kommer den kulturhistoriske rapporten (Volden, 1977). Det er tidligere utarbeidet forslag til skjøtselsplan, datert februar 1977 og en revidert plan datert desember 1979. Foreliggende plan stemmer i de vesentlige trekk med de tidligere. Hovedmålsetningen med skjøtselen er å verne om et rikt planteliv i området, og å ta vare på et særpreget slåttelandskap. Innen en representativ del av reservatet skal skjøtselen gi en påvirkning som er mest mulig lik den tidligere utnyttningen av arealene. Innen andre deler vil skjøtselen være mindre intensiv, og i ett område vil den naturlige gjenvoksing skje fritt. To alternative områder som ikke skjøttes (kalt IIA og IIB) er foreslått i planen. Alternativ IIB vil bety en betydelig besparelse i restaureringsarbeid og en viss besparelse i årlig skjøtsel.

Moen, A. 1983. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1982 og 1983*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 16 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, produktivitetsstudier, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantetlivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1982 og 1983, og skisserer hvordan skjøtsel og faglig overvåkning tenkes videreført. Restaurering av reservatet ved storstilt rydding av kratt ble avsluttet i 1983, videre arbeid konsentreres om slått av areal som tidligere er ryddet og slått. I rapporten inngår kart over areal som er ryddet 1976-1983, kart over areal som er slått 1976-1983, kart over skjøtselsarbeid 1982 og 1983, kart over bålplasser pr. 01.01.1984. Produksjonsutvikling ved ljaslått, og noen arters forhold til slått er diskutert i rapporten.

Moen, A. 1983. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser.* 1983 4: 1-138.

Nøkkelord: flora, hydromorfologi, myrlokaliteter, regionale forskjeller, vegetasjon, verneverdi.

Sammendrag: I rapporten beskrives 122 myrlokaliteter i Sør-Trøndelag og 77 i Hedmark. Disse lokalitetene omfatter i begge fylkene 134 km² myr. I forhold til det totale myrarealet under barskoggrensa er dette 9 % for Sør-Trøndelag og 6 % for Hedmark. I arbeidet med myrreservatplanen er det lagt vekt på å klargjøre regionale forskjeller for myrenes utforming

(hydromorfologi), vegetasjon og flora. Det er store forskjeller på myrene fra låglandet til fjellet, og i Sør-Trøndelag er det dessuten markerte endringer fra vest til øst. *Høgmyr* fins i låglandet i begge fylkene. På kysten i Sør-Trøndelag fins *atlantisk høgmyr*. I de mest humide (nedbørsrike) delene av Sør-Trøndelag fins fine *terrengdekkende myrer*. *Bakkemyrer* mangler i låglandet, men dekker store areal i høgereliggende deler i begge fylkene, og i Sør-Trøndelag fins bakkemyrer med helling på 15-20°. *Strengmyr* og *blandingsmyr* er finest utviklet i de indre delene av Hedmark, men de er og vanlige i de indre deler av Sør-Trøndelag. Små *palsmyrer* fins også i de indre, høgereliggende områder. I store deler av Sør-Trøndelag og i nordre del av Hedmark er det vanlig med rikmyr, og mange lokaliteter har stor artsrikdom. Flere viktige myrreservat er allerede opprettet, og det fins en rekke andre lokaliteter som har høg verneverdi. Syv lokaliteter er foreslått til den internasjonale verneplanen. Sølendet, Røros, er vurdert særlig verneverdig internasjonalt (Telma-myr). Bakkemyr dekker det aller meste av Sølendet (helling opptil 8°), men også flatmyr, kantplanmyr og øyblandingsmyr inngår. Kilder er vanlige. Sølendet har en rik flora, ca. 230 karplantearter og ca. 250 mosearter er registrert innen reservatet. Ekstremrik vegetasjon dominerer, og det fins bare små flekker av andre rikhetstyper. De ombrotrofe parti har tuevegetasjon der *Sphagnum fuscum* dominerer. 2835 daa ble fredet som reservat i 1974.

Moen, A. 1985. Vegetasjonsendringer i subalpine rikmyrer i Norge. *Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 61: 7-18.

Nøkkelord: faste analyseruter, produksjonsmålinger, slåttemyrer, urørt areal, vegetasjonsendringer.

Sammendrag: Områder med rik vegetasjon gir de beste og mest produktive beite- og slåttemarken. Slike utmarksområder var av stor betydning for den gamle gårdsdriften i Norge. Seter- og slåttebruket ble drevet mest intensivt omkring midten av 1800-tallet. I noen områder har de tradisjonelle bruksmåtene holdt seg helt fram til ca. 1950, men generelt så gikk intensiteten tilbake fra slutten av forrige århundre. Slåttemyrers vegetasjon og produksjon innen flere lokaliteter i Norge er studert. I artikkelen er to områder omtalt: Nordmarka i kommunene Rindal og Surnadal og Sølendet naturreservat i Røros. Når slåttemyrene ikke slås lenger starter en suksesjon, en invasjon av busker og dvergbusker, vanligvis pors (*Myrica gale*) i lavlandet og dvergbjørk (*Betula nana*) og vier (*Salix* spp.) på rikmyrene i høylandet. Produksjonsutvikling i faste analyseruter for perioden 1974-1983, ved gjenopptak av ljåslått etter 25 års gjengroing er presentert. Produksjonen minker med økende slåttefrekvens. Ved lågere slåttefrekvens utgjør strøet en høyere prosentandel av årsproduksjonen. Vegetasjonsendringer i fastruter er fulgt som følge av naturlig gjengroing og av slått som økologisk faktor. I kantsamfunnene fører slått til at kratt, lyngplanter og andre kantarter reduseres, og samfunnet får etter slått mer myrflatepreg. Arter som unngår ljåen, arter som tettegras (*Pinguicula vulgaris*), følblom (*Leontodon autumnalis*), blåsprett (*Thalictrum alpinum*), dvergjamne (*Selaginella selaginoides*), og tvebustarr (*Carex dioica*) blir vanligere på slåtteflatene enn utenfor. I noen bestand endres også vekstformen til blåknapp (*Succisa pratensis*) slik at bladene unngår ljåen. fjellmarihånd (*Dactylorhiza pseudocordigera*), brudespore (*Gymnadenia conopsea*) og svartkurle (*Nigritella nigra*) fins i kantsamfunn og disse artene vil i disse vegetasjonstypene gå tilbake eller forsvinne ved omfattende gjengroing og krattdannelse. Artene går også tilbake ved for intensiv slått, dvs. slått annenhvert år eller oftere. Sår i vegetasjonsdekket oppstått ved slåttarbeid fremmer arter som sumptjønnmose (*Calliergon richardsonii*) og navartjønnmose (*C. trifarium*), vanlige i groper på myrene.

Moen, A. 1985. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1984*. Univ. Trondheim, Museet, Bot. avd., 12 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over orkideblomstring på Sølendet naturreservat, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid utført i 1984. Utvidelse av reservatet i NØ og i SØ, etter forslag fremmet i årsrapporten for 1979 (Moen & Leirvik, 1979), er diskutert. I rapporten inngår reviderte kart over bålplasser og lokaliteter for vegetasjonsanalyser. I 1984 forelå et trykt forslag til undervisningsopplegg for Sølendet naturreservat (jfr. Moen, B.F. 1983); et hefte som også gir en populær oversikt over plantelivet og kulturhistorie.

Moen, A. 1985. Rikmyr i Norge. *Blyttia* 43: 135-144.

Nøkkelord: bruk og vern av rikmyr, forekomst av rikmyr, rikmyrvegetasjon.

Sammendrag: Rikmyrene er knyttet til områder med kalkrik mineraljord. I lavlandet i Sør-Norge fins areal av denne type først og fremst i nærheten av befolkningssentra. Dette forklarer hvorfor denne typen naturlig vegetasjon, som gir de beste og mest produktive beite- og slåttemarken, står i fare for å forsvinne fullstendig fra deler av landet. I løpet av de siste 15 år har omkring 900 myrlokaliteter blitt undersøkt som del av landsplanen for myrreservater i Norge. Av de er pr. 1.1.1985 120 myrlokaliteter, flesteparten fordelt over 9 fylker, blitt vernet som naturreservat. Rikmyrvegetasjon forekommer i ca. halvparten av myrreservatene, og noen av rikmyrene er antatt å være av internasjonal betydning. Rikmyrene ble i tidligere tider de fleste steder utnyttet ved husdyrbeite, slått og seterbruk. Senere har utmarksslått gradvis opphørt, og myrene er blitt invadert av busker og dvergbusker, vanligvis pors (*Myrica gale*) i lavlandet og dvergbjørk (*Betula nana*) og vier (*Salix* spp.) på rikmyrene i høylandet. Tradisjonell eksperimentell ljaslått ble påbegynt for omkring 10 år siden i flere rikmyrer i Midt-Norge. Typiske effekter av slått som ble observert var en generell reduksjon i dekke av bladfellende busker, dvergbusker, høge urter, og av grasarten blåtopp (*Molinia caerulea*). På Sølendet naturreservat har det tidligere slåttelandskapet blitt restaurert ved å fjerne kratt og brenne døde planterester. Skjøtselen av området vil i fremtiden variere innen reservatet, for å sikre variasjon i vegetasjonssammensetningen og gi preferanse til sjeldne arter, f.eks. orkideer.

Moen, A. 1985. Endringer i vegetasjon og produksjon på Sølendet naturreservat. I: Bretten, S. & A. Moen (red.). Fagmøte i vegetasjonsøkologi på Kongsvoll 1985. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser.* 1985 2: 67-73.

Nøkkelord: artstelling, ekstensiv skjøtsel, faste analyseruter, intensiv skjøtsel, produksjonsmålinger, urørt areal, vegetasjonsendringer.

Sammendrag: Produksjonstall for høsting av hele reservatet tilbake til 1930 er referert. Produksjonsmålinger ved ljaslått i faste analyseruter siden 1974 er presentert. Produksjonen minker med økende slåttefrekvens. Ved lågere slåttefrekvens utgjør strøet en høyere prosentandel av årsproduksjonen. Vegetasjonsendringer i fastruter er fulgt som følge av naturlig gjengroing og av slått som økologisk faktor. Metoder som artstelling, klipping av enkeltarter, og måling av artenes høyde er benyttet for å studere noen viktige myrplanters opptreden i forhold til slåttepåvirkning. Fjellmarihand (*Dactylorhiza pseudocordigera*), brudespore (*Gymnadenia conopsea*), svartkurle (*Nigritella nigra*), og gullmyrklegg (*Pedicularis oederi*) fins i kantsamfunn og disse artene vil i disse vegetasjonstypene gå tilbake eller forsvinne ved omfattende gjengroing og krattdannelse. Artene går også tilbake ved for intensiv slått, dvs. slått annenhvert år eller oftere.

Moen, A. 1986. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1985*. Univ. Trondheim, Museet, Bot. avd., 7 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, bålflekke, skjøtselsarbeid, vegetasjonshistorie, zoologiske undersøkelser.

Sammendrag: Rapporten gir oversikt over plantelivet på Sølendet, botanisk arbeid og skjøtselsarbeid utført i 1985. Skjøtselsplanen for reservatet ble godkjent av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 09.04.85 (jfr. Moen & Rohde, 1985), og skjøtselsarbeidet i 1985 følger denne planen. Dalbua og Olderbua er blitt restaurert dette året. Prof. Lars-König Königsson, Uppsala Universitet, har i flere år studert vegetasjonshistoriske forhold i grenseområdene mellom Norge og Sverige, og har også tatt torvprøver for pollenanalyse på Sølendet. Tre insektfeller ble plassert ut i reservatet i juni-august av førsteamanuensis Kaare Aagaard, Økoforsk. Det ble gjort stor fangst av insekt. I rapporten inngår et notat om fugleobservasjoner i 1985, av sivilarbeider Stein Johansen.

Moen, A. 1987. Slåttemyr. I: Emanuelsson, U. & C.E. Johansson (red.) Biotoper i det nordiska kulturlandskapet. *Nordiska Ministerrådet. Miljörapport 1987 6*: 147-162.

Nøkkelord: karakterarter minerotrof myr, restaurering, slåttemyr, skjøtsel, vern, økosystembeskrivelse.

Sammendrag: Dette arbeidet inngår som et kapittel i en rapport "Biotoper i det nordiska kulturlandskapet". Rapporten er den første av tre rapporter som tilsammen publiserer resultatene fra et Nordisk Ministerråd prosjekt om biotopvern i Norden. Denne første rapporten oppsummerer vitenskaplig kunnskap av betydning for vern av gammelt jordbrukslandskap. Noen biotoper er omtalt i mer detalj, som f. eks. slåttemyr. Som slåttemyr ble det i den gamle gårdsdriften nyttet myrsamfunn med brukbar produksjon av graminider og urter som kunne høstes med ljå. De ombrotrofe myrene og tuevegetasjon på alle typer myr har dårlig produksjon i feltsjiktet, og disse typene har bare unntaksvis vært nyttet til slått. Det er de rike og ekstremrike myrene, og overgangstyper mellom myr og høgstarrsump som er mest produktive. Størst areal i Fennoskandia dekker de fattige myrene, og selv om produksjonen var heller dårlig har disse myrene likevel vært viktig. Utmarkas betydning for den gamle gårdsdriften understrekes. Arealet av rikmyr var vesentlig større i tidligere tider. Ved akkumulering av torv, som hindrer kalkrikt grunnvann å nå planterøttene, har arealet av ombrotrof myr økt. I lavlandet fins rikmyrareal først og fremst i nærheten av befolkningssentra med særlig sterkt press på arealene. Kapittelet om slåttemyr gir en oppsummering av aktuelle vegetasjonsenheter for slåttemyr. Artsgrupper som definerer hovedgradienter i myrvegetasjon er vist skjematisk. Vegetasjonsendringer på slåttemyr som følge av gjengroing og slåttepåvirkning er belyst ut fra erfaringer fra forfatterens egne arbeider fra Sølendet naturreservat, Røros, og Nordmarka, Nordmøre. Vegetasjons sammensetning, endringer i vegetasjon, produksjon, resultat av ulike skjøtselstiltak m.m. av minerotrofe myrer i Norden er beskrevet etter en inndeling i tre ulike vegetasjonsregioner: myrer i kystregionen; nemorale, boreonemorale og sørboreale myrer; og mellomboreale, nordboreale og lågalpine myrer. De fennoskandiske land har fredet en rekke myrer i nasjonalparker, reservater o.l. Innen mange av disse områdene inngår myrer som er preget av slått og/eller husdyrbeite. Ved fredning av slåttemyr, som ved all annen fredning, er det viktig å ha en klar målsetting med fredning og skjøtsel. Slåtten må inngå i en skjøtselsplan. Skjøtselstiltak må baseres på god kartlegging av økosystemer som skal skjøttes og dessuten må en klargjøre den tidligere bruk av området. Erfaringer fra forfatterens eget materiale med skjøtsel på Sølendet er omtalt.

Moen, A. 1988. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1987*. Univ. Trondheim, Vitensk. mus., Bot. avd., 22 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, botanisk historie, skjøtselsarbeid

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over botanisk arbeid og skjøtselsarbeid utført på reservatet i 1987. Et kort notat om den botaniske historie og arbeidet med vern ble laget av A. Moen til Miljøvernavdelingen i fylket januar 1988 i forbindelse med arbeidet med utstillingene i Rørosmuseum. Hovedinnholdet i notatet, med utdrag av brev fra Prof. dr. M. Kotilainen er gjengitt i rapporten. I rapporten inngår navnekart, bestandskart, kart over rydding av kratt og første slått, kart over areal slått flere ganger, kart over årlig slåtteareal, kart over delområder for floraliste, kart over hydrologisk system, kart over nedre grense av snømerkelav, i tillegg til artslistene for karplanter og moser.

Moen, A. 1989. Utmarksslått - grunnlaget for det gamle jordbruket. *Spor - Fortidsnytt fra Midt-Norge 4 1*: 36-42.

Nøkkelord: produktivitet, utmarksslått, utmarkas økologiske funksjon.

Sammendrag: Det er utmarkas produksjon av høy ved slått i Midt-Norge som særlig er belyst i denne artikkelen. Omtalte områder med tidligere utmarksslått er foruten Sølendet naturreservat i Røros: Nordmarka i kommunene Rindal og Surnadal, Nerskogen i Rennebu, og Hollamarka i Hemne kommune. Artikkelen gir en innføring i produksjonsevnen for ulike typer slåttemyrer, og hvordan denne best ble holdt vedlike. Utmarkas betydning for den gamle gårdedriften understrekes.

Moen, A. 1990. Skjøtsel av kulturlandskap, Sølendet naturreservat som eksempel. *Naturforvaltning 11 3*: 22-27.

Nøkkelord: forskning, forvaltning, kulturlandskap, landbrukspolitikk, naturvern, skjøtsel.

Sammendrag: For å verne om landskapets mangfold og variasjon i plante- og dyreliv er det nødvendig også å opprettholde en kulturpåvirkning. Dette er viktig for forskning og naturovervåkning, og har også stor betydning for undervisning og naturopplevelse. For de fleste av de tradisjonelle kulturlandskapene har vi dårlig økologisk kunnskap. Artikkelen presenterer et område, Sølendet naturreservat, som er nøyere studert og skjøttet. I artikkelen inngår synspunkter på framtidig skjøtsel i Norge. Alle verneområder skal i framtida ha en forvaltningsplan, og som en del av denne må det i mange områder inngå en skjøtselsplan. For å utarbeide gode skjøtselsplaner for kulturlandskap trengs inngående økologisk kunnskap om kulturlandskapets struktur og funksjon. For hvert område trengs oversikt over tidligere kulturpåvirkning, og grundig dokumentasjon av plantesamfunn og arter er nødvendig. Formålet med skjøtselen, og arter og samfunn som en ønsker å ta vare på må være klarlagt. Alt som gjøres av skjøtselstiltak må rapporteres/arealfestes slik at en i ettertid vet hva som er gjort, hvor og når.

Artikkelen går under tema: klassisk naturvern ved et vegskille.

Moen, A. 1990. The plant cover of the boreal uplands of Central Norway. I. Vegetation ecology of Sølendet nature reserve; haymaking fens and birch woodlands. *Gunneria 63*: 1-451, 1 kart.

Nøkkelord: multivariate analyser av fastruter, produktivitetsstudier, skjøtsel, vegetasjonskartlegging, vegetasjonsklassifisering.

Sammendrag: Det overordnede mål for arbeidet var å gi et vitenskaplig bidrag til kunnskapen om vegetasjonens sammensetning, økologi og produksjon innen den øvre skogregion i Skandinavia. Hovedvekten er lagt på studier av vegetasjonstyper som tidligere har vært brukt til utmarksslått. Avhandlingen gir en detaljert beskrivelse av vegetasjonen på Sølendet naturreservat i Brekken, Røros, med spesiell vekt på rikmyr og urterike bjørkeskoger. For sistnevnte skogtyper er det også inkludert materiale fra andre høgereliggende skogområder i Midt-Norge, bl.a. fra Nerskogen og Innerdalen i Orkladalføret.

Sølendet ligger på en svakt hellende, kalkrik morene med høgt leirinnhold, og mer enn 50 kilder ligger i øvre del av området. Disse forholdene gir grunnlag for en utbredt forsumpning og store areal med næringsrikt jordsmonn. På de sentrale delene av Sølendet er det mer enn 1 km² ekstremrik bakkemyr. Nedenfor myrene samles det kalkrike vannet opp i små sig og bekker som renner gjennom de flate sandmoene ned mot Aursunden eller Glåma. Disse "vassdalene" har spesielle miljøforhold og særpreget planteliv med innslag av sjeldne arter, f.eks. svartkurle. Hele dette store, sammenhengende systemet av kilder, myr, sig og bekker er svært fint utviklet på Sølendet, og her ligger den viktigste forklaringen til de høge verneverdiene. Sølendet har et variert og artsrikt planteliv med 282 taxa (arter, underarter, hybrider) av karplanter, derav 25 ulike orkidéer, og 253 mosearter.

Vegetasjonens fordeling på Sølendet er framstilt på et detaljert vegetasjonskart (målestokk 1:5000), og sammenligning med de andre kartlagte områdene i Midt-Norge viser at Sølendet har uvanlig stor andel med rik vegetasjon. Ekstremrik myr dekker 44% av reservatet, engvegetasjon (hovedsaklig bjørkeskog) dekker 20% og resten er heivegetasjon. Myr og engvegetasjon (tilsammen 2000 daa) ble brukt til utmarksslått i mange hundre år, fram til ca. 1950.

Avhandlingen gir inngående beskrivelse av metodene som er benyttet i ulike faser av arbeidet. Feltarbeidet ble utført i årene 1974-1988, og studiene ble basert på faste prøveflater.

Vegetasjonstypene er dokumentert gjennom et omfattende plantesosiologisk tabellmateriale, og dette er bearbeidet ved hjelp av multivariate analysemetoder som inkluderer klassifikasjon og ordinasjon. Plantesamfunnene er klassifisert etter flere systemer, og et komplett, hierarkisk system for klassifisering av myr- og kildevegetasjon i Norge (3 klasser, 5 ordener og 14 forbund) er foreslått. Flere nye enheter (assosiasjoner/subassosiasjoner) av bjørkeskogsvegetasjon er beskrevet. Plantesamfunnene er sammenlignet med lignende samfunn beskrevet fra Nord- og Mellom-Europa.

Sølendet naturreservat ble opprettet i 1974, og hvert år etter dette er det utført produksjonsstudier med ljaslått i faste prøveflater. Det er årlig utført et omfattende arbeid med å skjøtte det gamle kulturlandskapet og i årene 1977-1983 ble mer enn to årsverk lagt ned i rydding av kratt innen ca. 550 daa. Litt over halvparten av reservatet (1600 daa) utgjør slåtteearealet som de siste årene er slått (med lja eller tohjulstraktor) hvert annet år eller sjeldnere. I avhandlingen er det gitt beskrivelse av metoder og resultater fra den praktiske skjøtsel.

Høyproduksjonen ved slått hvert år, annethvert år o.s.v. er undersøkt i de plantesamfunn som tidligere ble nyttet til utmarksslått. De mest høgproduktive vegetasjonstypene var de høgstaudedominerte bjørkeskogene og de starrdominerte, høyvokste rikmyrene. I disse plantesamfunnene var produksjonen ved slått annethvert år 130-150 kg tørrvekt pr. daa. Den gjennomsnittlige produksjonen for hele slåtteearealet på Sølendet ble beregnet å ligge på litt over 100 kg tørrvekt pr. daa ved slått annethvert år. Ved slått hvert år falt produksjonen til omtrent halvparten av verdiene ved slått annethvert år. Derved viste slatteforsøkene at for å få

ut størst mulig høymengde med minst mulig arbeidsinnsats, er det fornuftig å slå annethvert år, slik det også ble gjort i tidligere tider.

Med grunnlag i resultatene fra produksjonsmålingene og arealdekningen av hver vegetasjonstype, ble høymengden som maksimalt kan høstes fra reservatet beregnet til 107 tonn pr. år. Etter informasjon fra de tidligere brukerne av Sølendet, ble det beregnet at litt over 60 tonn med høy ble høstet årlig i 1930-1940 åra. På den tid ble nok ikke arealene utnyttet maksimalt, og det er derfor et rimelig godt samsvar mellom verdiene basert på produksjonsmålingene og grunneieropplysningene.

Regelmessig slått førte til generell reduksjon av busker (bjørk, dvergbjørk, vierarter), lyngvekster og forne. Andelen av urter ble som regel redusert, mens grasvekstene økte. Nedliggende, teppedannende moser (f.eks. myrstjernemose og engkransmose) økte, mens oppreiste og tueddannende moser (f.eks. torvmoser) gikk tilbake ved slått.

I myrsamfunn ble en rekke konkurransesvake arter (f.eks. fjellplanter som sotstarr, kastanjesiv og trillingsiv) vanligere ved slått, mens blåtopp ble sterkt redusert. Arter som unngår ljåen ble også fremmet av slått, f.eks. fjellfrøstjerne.

I engbjørkeskogene ble de fleste av de høge urtene (f.eks. tyrihjelmskum og turt) sterkt redusert ved slått. Lågurtsamfunn med grasarter som engkvein og gulaks ble vanligere, og dessuten økte forekomstene av de mer sjeldne søte- og maringøkelartene. Også de fleste orkidéartene, bl.a. svartkurle som har en av sine viktigste skandinaviske forekomster på Sølendet, ble fremmet av moderat slått.

På Sølendet ble utmarksslått gjenopptatt bare 2-3 tiår etter at den tradisjonelle slåtten opphørte. Rydding av kratt og slått førte til betydelig endringer i mengdeforholdene mellom artene, mens få arter ble borte eller kom til som følge av skjøtselen. Dette blir forklart ved at de aktuelle plantesamfunnene har hatt slått som en viktig økologisk faktor i lang tid, og at perioden uten slått har vært for kort til at det har inntrådt vesentlige endringer i artssammensetningen.

Moen, A. 1992. *Restaurering og skjøtsel av Sølendet naturreservat*. I: Grue, U.D. & M. Sylte (red.). Rapport nr. 2 fra SFFLs kurs om kulturlandskap 1992. Statens fagteneste for landbruket, Ås, s. 215-223.

Nøkkelord: flora, forskning, forvaltning, kulturlandskap, skjøtsel, vegetasjon.

Sammendrag: Manuset inngår i rapport fra kurs 3 (Tilskudd til spesielle tiltak) og kurs 4 (De generelle areal- og kultur-landskapstilleggene) i 1992 ved Statens fagteneste for landbruket, Ås. Det gis en innføring i forvaltning og forskning på Sølendet. Sølendet som enhet er beskrevet. Videre er studier av flora og vegetasjon omtalt, samt produksjon ved låslått. I flere hundre år ble den naturlige produksjon på Sølendet utnyttet ved slått, og etter at denne opphørte for ca. 40 år siden har det skjedd gjenvoksing av kratt o.l. Kulturlandskapet, skjøtsel og formål med skjøtsel omtales. Skjøtelsplanen åpner for pedagogisk og vitenskaplig bruk av reservatet, og en natursti gjennom de mest intensivt skjøttede delene av reservatet viser fram det restaurerte kulturlandskapet. En diskusjon om kulturlandskap, landbrukspolitikk og naturvern generelt inngår også i manuset.

Moen, A. 1993. Vegetational changes induced by hay-cutting in boreal grasslands at Sølendet nature reserve, Norway. In: *Species coexistence and diversity maintenance in temperate grassland ecosystems. Abstracts*. International conference in Bedrichov, North Bohemia, 27 September through 2 October 1993. Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic. pp.14.

Nøkkelord: eng, fastruter, myr, produktivitet, slått, vegetasjonsendringer.

Sammendrag: For 18 år siden ble eksperimentell slått med ljå påbegynt på noen områder på Sølendet. Vegetasjonen har gjenopprettet økologisk likevekt med slått som en viktig økologisk faktor. Fra århundrer tilbake og fram til 1950 ble myr og engvegetasjon utnyttet for høyproduksjon. Etter gjenopptak av slått var produksjonen etter få år minkende. I rutene med årlig slått var produksjonen etter ti år redusert til omkring 1/3 av første høsting; og til omkring 2/3 i rutene slått annethvert år (slik utmarksslått ble utført tidligere tider). Regelmessig slått av myr og engsamfunn fører generelt til en reduksjon i busker (f.eks. dvergbjørk (*Betula nana*), vanlig bjørk (*B. pubescens*), vierarter (*Salix* spp.)), lyngvekster og forne; andelen av urter blir som regel redusert, mens grasvekstene øker. De nedliggende, teppedannende mosene (f.eks. myrstjernemose (*Campylium stellatum*) og engkransmose (*Rhytidiadelphus squarrosus*)) blir favorisert. Intensiv slått av eng med høge urter reduserer produksjonen av høge urter (f.eks. tyrihjelmsk (Aconitum septentrionale), turt (*Cicerbita alpina*)), og øker produksjonen av gras, som engkvein (*Agrostis capillaris*), og lågurter som marinøkkelarter (*Botrychium* spp.), søterotarter (*Gentiana nivalis*, *Gentianella* spp.), og prestekrage (*Leucanthemum vulgare*). Noen av de sistnevnte artene har spredt seg til nye lokaliteter på Sølendet, men generelt har de kvalitative endringene i plantesamfunnene induert av slått så langt vært små. Forklaringen er at plantesamfunnene har hatt slått som en viktig økologisk faktor i lang tid, og perioden uten slått har vært for kort til at det har inntrådt vesentlige endringer i artssammensetningen.

Moen, A. 1994. Vegetational changes in boreal rich fens induced by hay-cutting; management plan for Sølendet Nature Reserve. In: Wheeler, B., S. Shaw & W. Fojt (Eds). *Restoration of temperate wetlands*. John Wiley & Sons (in press).

Nøkkelord: biomasse, boreale rikmyrer, fastruter, produktivitet, skjøtselsplan, slått, suksesjon, utmark.

Sammendrag: Denne artikkelen beskriver resultater fra et langsiktig prosjekt på undersøkelser av vegetasjonsendringer i nedlagte slåttemyrer i det boreale høylandet i Midt-Norge ved bruk av fastruter. Utmark i dette høylandet er gjennom århundrelang utnytting fratatt næringskapital. Vegetasjonen var tilpasset disse forholdene, og ved slåttens og beitets opphør startet endringene. Sølendet naturreservat, opprettet i 1974, omfatter omkring 200 ha av tidligere slåttemark som regelmessig var slått fram til omkring 1950. Restaurering av 160 ha, rydding av kratt med øks og brenning av ryddeavfall, ble utført fra 1976 til 1986 og la beslag på mer enn 500 dagsverk. Dette området slås nå regelmessig med to-hjulstraktor eller ljå. Etter en skjøtselsplan, blir 18 ha intensivt skjøttet, 140 ha ekstensiv skjøttet, og resten er overlatt til gjengroing. Skjøtselen har som mål å ta vare på et særpreget slåttelandskap, verne om et rikt planteliv og sjeldne arter. Eksperimentell slått av permanente ruter med ljå ble påbegynt for 20 år siden, og vegetasjonen har gjenopprettet økologisk likevekt med slått som en viktig økologisk faktor. Noen få år etter gjenopptak av slått, var produksjonen i rutene med årlig slått redusert til omkring 1/3 av første høsting; og til omkring 2/3 i rutene slått annethvert år (slik utmarksslått ble utført tidligere tider). Hovedkonklusjoner for studier av underjordisk biomasse er, at massen av underjordiske røtter og rhizom overstiger massen av overjordiske skudd, og at forholdet mellom overjordisk og underjordisk biomasse er lågest for samfunn som ikke har vært slått på mer enn 40 år. Regulær slått av myr har ført til en generell reduksjon av busker (f. eks. bjørk (*Betula* spp.), vier (*Salix* spp.)), lyngvekster og forne. Andelen urter er generelt redusert, mens gras har økt med unntak av blåtopp (*Molinia caerulea*), som er kraftig redusert etter intensiv slått. De fleste orkidearter (f. eks. marihandarter (*Dactylorhiza* spp.), brudespore (*Gymnadenia conopsea*)) og andre urter i myrsamfunn tolererer ikke intensiv slått, men er favorisert i engsamfunn ved moderat slått,

som reduserer konkurransen fra busker, blåtopp (*Molinia caerulea*), etc. Mange alpine arter (f. eks. sotstarr (*Carex atrofusca*), sivarter (*Juncus* spp.)) er favorisert av slått.

Moen, A. & T. Arnesen. 1986. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1986*.

Univ. Trondheim, Museet, Bot. avd., 9 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, natursti, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantelivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1986. Studier av bålflekke ved hovedfagsstudent Trond Arnesen påbegynt i 1985, er videreført i 1986. Ruteanalyser, grunnvannsstandmålinger, pH målinger, og vanlige økologiske målinger er beskrevet. 12.09.86 ble det merket to traseer for natursti i reservatet. Traseene er beskrevet i rapporten.

Moen, A. & T. Arnesen. 1988. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1988*.

Univ. Trondheim Vitensk. mus., Bot. avd., 8 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: avisutklipp, botanisk feltarbeid, natursti, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantelivet på Sølendet og arbeid som er utført i 1989, og skisserer hvordan skjøtsel, faglig overvåkning og forskning tenkes videreført. Planer om opparbeiding av parkeringsplass for besøkende, og om kanalisering av ferdselen på Sølendet til en naturstitrassé er diskutert i rapporten. I rapporten inngår kart over slåtteareal i 1988.

Moen, A. & T. Arnesen. 1989. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid 1989*. Univ. Trondheim Vitensk. mus., Bot. avd., 13 s. (stensiltrykk), 1 brosjyre.

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, natursti, ornitologiske observasjoner, prosjektoversikt, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantelivet på Sølendet og arbeid som er utført i 1989, og skisserer hvordan skjøtsel, faglig overvåkning og forskning tenkes videreført. Som vedlegg følger "Sølendet naturreservat. Sammenstilt aug.89", en orientering ved A. Moen. Som vedlegg følger også veiledning til natursti.

Moen, A., T. Arnesen, E.I. Aune & D.-I. Øien. 1994. Vegetational changes in rich fen vegetation induced by hay-cutting at Sølendet Nature Reserve. I: Moen, A. & R. Binns (red.). Regional variation and conservation of mire ecosystems. Summary of papers. Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser. 1994 1: 1-61.

Nøkkelord: produksjonsstudier, utmarksslått, vegetasjonsendringer.

Sammendrag: I århundrer er utmark i Norge nyttet til produksjon av høy og beite for dyr. I deler av landet, f.eks. Sølendet, var utmarksslått på myrer og enger tradisjon fram til etter andre verdenskrig. Sølendet Naturreservat er restaurert og skjøtsel gir en påvirkning som er mest mulig lik den tidligere utnyttningen av arealene, med slått som viktig økologisk faktor. Resultat fra produksjonsstudier samt undersøkelser av endringer i plantesamfunn som følge av slått presenteres.

Moen, A., J.-E. Kofoed, & B.F. Moen. 1978. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1977*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 16 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, navnekart, skjøtselsarbeid, skog/krattstrukturkart.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantetlivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1978, og skisserer hvordan skjøtsel tenkes videreført. I løpet av våren 1977 ble det laget et manus til skogstrukturkart for hele reservatet basert på flybildetolkning. På grunnlag av flybilder og registreringer i felt ble det trykt et kart som viser status for skog/krattstruktur før 1977, kartet dekker 18% av reservatet. I rapporten inngår også navnekart for Sølendet naturreservat, dette kartet ble utarbeidet på grunnlag av intervju og samtaler med grunneiere og andre lokalkjente.

Moen, A. & H. Leirvik. 1979. *Sølendet naturreservat. Rapport over utført arbeid i 1979, med forslag til revidert skjøtselsplan*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 19s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, skjøtselsarbeid, verneinteresser utenfor reservatet.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over plantetlivet på Sølendet, botanisk feltarbeid og skjøtselsarbeid som er utført i 1979. Skjøtselsarbeidet i 1979 har foregått som en videreføring av arbeidet i tidligere år (Moen, 1977), men i samsvar med justeringer av grenser for arealer med intensiv skjøtsel og totalfredet areal etter "Forslag til revidert skjøtselsplan". Forslaget til revidert skjøtselsplan inngår i rapporten. I restaureringsfasen (1980-1981) fortsettes den botaniske kartlegging og oppfølging med omtrent samme omfang som de siste årene. Undersøkelsene omfatter bl.a. floraregistrering, undersøkelser av vegetasjonsendringer ved rydding og ulik intensitet i slått, produksjonsmålinger, undersøkelser av strømengder, tråkkforsøk og undersøkelser av virkning ved kjøring med tohjulsstraktor. Etter restaureringsfasen er slutt er det meningen at de botaniske undersøkelsene knyttet til skjøtselsarbeidet trappes ned til faglig tilsyn. Som forskningsfelt vil imidlertid Sølendet stadig få større verdi, og den botaniske forskningsaktiviteten forventes å øke i åra framover. Kartleggingen av flora og vegetasjon på Sølendet siste fem år danner grunnlag for nye områder som bør sikres for framtida. Et område i sørøst og et i nordøst er diskutert i rapporten.

Moen, A. & T. Rohde. 1985. Skjøtselsplan for Sølendet naturreservat, Røros kommune, Sør-Trøndelag. *Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavd. Rapport 1985 7*: 1-22.

Nøkkelord: adkomst, ekstensiv skjøtsel, flora, fôrlevering, intensiv skjøtsel, natursti, produksjon, restaurering, rydding, slått, urørte områder, vegetasjonskart.

Sammendrag: Ved kgl. res. av 27.09.1974 ble Sølendet i Brekken, Røros, vernet som naturreservat. Ifølge resolusjonen skal Universitetet i Trondheim, Museet, botanisk avdeling, utarbeide skjøtselsplan for området. Arbeidet med skjøtselsplan ble startet opp i 1977 og den foreliggende skjøtselsplanen er en revidert utgave av en plan fra 1979 (jfr. Moen, A. 1982. *Sølendet naturreservat. Erfaringer fra skjøtselsarbeid og forslag til skjøtselsplan*).

Ifølge kgl. res. av 26.08.1983 er fylkesmannen tillagt ansvaret for skjøtselsplanlegging i naturvernede områder fra 01.01.1984. En eventuell revisjon av foreliggende plan vil derfor måtte skje på initiativ fra fylkesmannen. Etter botaniske undersøkelser og omfattende forsøk med metoder for skjøtsel ble denne skjøtselsplanen fremmet, og godkjent 09.04.1985.

Foreliggende rapport bygger for en stor del på det materialet som førsteamanuensis Asbjørn Moen har frambrakt ved undersøkelser på Sølendet de siste ti-årene. I arbeidet med rydding og slått på reservatet har oppsynsmannen for reservatet, Nils Stenvold, stått sentralt. Rapporten er stilt sammen av Torfinn Rohde. I rapporten inngår forenklet vegetasjonskart over Sølendet naturreservat, navnekart, kart over areal slått 1976-1983, kart over foreslåtte naturstier og

foreslått parkeringsplass, kart over areal for skjøtsel og urørte områder, kart over tidligere krattbevokst areal ryddet 1976-1983, kart over bålplassene pr. 01.01.1985. Som vedlegg inngår fredningsbestemmelser for Sølendet naturreservat, samt fem avtaler for bruk av veg. Reservatets størrelse er 2835 daa og omfatter deler av ni eiendommer; kart over eiendomsforhold inngår i rapporten. Reservatet består av knapt halvparten myr, det aller meste er rikmyr. Heibjørkeskog og engbjørkeskog dekker henholdsvis 30 og 20 %. Nærmere 2000 daa har tidligere vært nyttet som slåtteland. Slåtten opphørte ca. 1950 etter at den hadde avtatt i intensitet gjennom mesteparten av vårt århundre. De fleste arealene ble slått annethvert år. Beregningene viser at det hvert år ble hentet 60-100 tonn høy innen reservatet. Dessuten ble det hogd en del ved. Hovedmålsetningen med skjøtselen av reservatet er å bevare et særpreget kulturlandskap, sterkt påvirket av århundrelang høsting av den naturlige produksjonen. Innen en representativ del av reservatet er det meningen at skjøtselen skal gi en påvirkning som er mest mulig lik den tidligere utnyttningen av arealene. Innen andre deler vil skjøtselen være mindre intensiv, og i ett område vil den naturlige gjenvoksing skje fritt. Det er av vitenskapelig og pedagogisk interesse å vise forskjeller i vegetasjon og landskap som følge av ulik skjøtsel. Skjøtselstiltak vil og bli brukt for å fremme forekomstene av noen interessante og sjeldne plantearter.

Moen, A. & S. Singsaas. 1994. Excursion guide for the 6th IMCG field symposium in Norway 1994. *Univ. Trondheim Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser.* 1994 2: 1-159.

Nøkkelord: flora, fuglefauna, hydromorfologi, myrlokaliteter, Sølendet, vegetasjon, vern.

Sammendrag: Rapporten gir en beskrivelse av variasjonen en finner blant myrer i Midt-Norge. Hovedvekt er lagt på hydromorfologi, flora og vegetasjon, men fuglefauna og aspekter ved vern av myr inngår også. Regionalitet av vegetasjonen er vektlagt (fem soner/ belter og fem seksjoner er blitt kartlagt). Ni hovedlokaliteter for myr som vil bli besøkt under symposiet er beskrevet, der iblant Sølendet. En fullstendig liste over karplante- og moseflora, og noen lavarter er presentert for tretten myrlokaliteter. Listen teller 490 taxa. En ny phytogeografisk (floristisk) klassifisering av 225 myrplanter i sørlige Norge er også presentert i rapporten.

Moen, A. & D.-I. Øien. 1993. Utmarkas utnytting og økologiske funksjoner i det tidligere jordbruket, konsekvenser av bruksendringer for landskap og planteliv. Delprosjekt A-D. Sluttrapport. *Univ. Trondheim Vitensk. mus., Botanisk notat* 1993 4: 1-6.

Nøkkelord: biomassestudier, næringsbalanse, resultatformidling, slåttemark, vegetasjonsøkologiske studier.

Sammendrag: Prosjektet startet 01.07.1992 (delprosjekt C) og samordnes med det forvaltningsretta arbeidet finansiert av DN og egen aktivitet. Hovedmål for prosjektet er å øke kunnskapen om utmarkas planteliv og de prosesser som foregår der etter at ljaslått, husdyrbeite og annen tradisjonell høsting og bruk opphørte. I 1993 ble det utført feltarbeid innen fire delprosjekter: A. Vegetasjonsøkologiske studier på Sølendet naturreservat. B. Biomassestudier i fastruter. C. Næringsbalanse i gamle slåttesamfunn. D. Slåttemark på Nordmarka, Nordmøre. Det er utført ca. 120 dagsverk feltarbeid, men den viktigste delen av arbeidet i 1993 har vært bearbeiding av innsamla materiale. Prosjektet har vært presentert på to internasjonale symposier, og 8 publikasjoner (inkl. manuskripter) derav fem på engelsk, er produsert. Det er søkt om videreføring av prosjektet i 1994 og 1995.

Moen, B.F. 1983. Sølendet naturreservat. En undervisningsenhet primært beregnet på grunnskolen. *Trondheim Lærerhøgskoles skrift-serie 1983 3*: 1-93, 1 pl.

Nøkkelord: hjelpemiddel, kilder, kulturhistorie, natursti, planteliv, Rørosprosjektet, undervisningsopplegg.

Sammendrag: Dette undervisningsopplegget er utviklet gjennom et samarbeid mellom studenter og faglærer ved Trondheim lærerhøgskole, fagfolk ved Botanisk avdeling, DKNVS, Museet og lærere ved Brekken skole. Hovedmålet for dette undervisningsopplegget om Sølendet naturreservat er å sette kulturhistorie knyttet til bruken av slåttemyra Sølendet inn i en økologisk sammenheng. Å tilføre undervisninga nytt stoff fra nærmiljøet på Røros, og å styrke interessen i lokalsamfunnet for de særpregete natur- og kulturverdier på Røros er også sentralt for opplegget. For å kunne utnytte Sølendet mest mulig allsidig i undervisninga, er det faglige bakgrunnsstoffet tidligere bare tilgjengelig gjennom ulike rapporter og andre kilder gjort lett tilgjengelig i et eget kapittel om kulturhistorie og planteliv på Sølendet naturreservat. Gjennom figurer og tabeller er hovedtrekk oversiktlig framstilt. I den metodiske delen er det i stor grad henvist til den faglige delen for konkret bakgrunnstoff. Innholdslista er derfor formet svært detaljert for at læreren og eleven lett kan finne stoff som er aktuelt. Sølendet er velegnet for undervisning på mange nivå, både i grunnskolen og videregående skole. Mange mål og ulike opplegg kunne derfor vært aktuelle. I denne sammenheng er et undervisningsopplegg for ungdomstrinnet vektlagt. Elevaktivitetene ute på Sølendet er spesielt konkretisert ved ni elevark og utfyllende lærerveiledning. Ramme for opplegget og alternative muligheter er bare summarisk påpekt. Figurer og tabeller brukt i den faglige delen, kan brukes ved oppsummering av fagstoff i klassen. Lysbildeserie er utarbeidet.

Sølendet naturreservat har kvaliteter som kan være en inspirasjonskilde til styrking av interessen for særpregete natur- og kulturverdier i Brekken. Planlegging og gjennomføring av et vellykket undervisningsopplegg på Sølendet må tilpasses elevenes bakgrunn og interesser, skolens øvrige opplegg og mange andre rammefaktorer som bare læreren kan vurdere og ta hensyn til. Dette opplegget er et teoretisk forslag som er åpent for forandring. For å nå de nevnte mål må opplegget tilføres lokalkunnskap og engasjement i et samspill mellom elever, lærere og ressurspersoner i nærmiljøet. Intensjonen med foreliggende hefte er at det kan være med å stimulere til bruk av Sølendet naturreservat i undervisningssammenheng.

Prestvik, B. 1973. *Vegetasjonskartet Sølendet i Røros*. Jorddirektoratet, Avd. for jordregistrering, Ås, 31 s. (stensiltrykk), 1 pl.

Nøkkelord: naturforhold, plantesosiologiske benevelser, vegetasjonstyper, verneverdi.

Sammendrag: Sommeren 1972 ble det foretatt vegetasjonskartlegging over et område i Brekken i Røros kommune. Det kartlagte området dekker ca. 30 km², ligger hovedsaklig i subalpin region (690-950 m.o.h.) og er representert på et kartblad i målestokk 1:10 000. Kartbladets benevning er Sølendet, Røros. Kartet er et hjelpemiddel for den enkelte bruker ved vurdering av områdets ressurser, kvalitet og mulig utnytting. Ut fra vegetasjonen kan det trekkes slutninger om hvordan jordsmonnet og undergrunnen er med hensyn til næringsinnhold, struktur og hydrologi. Kartets farger og fargenyanser gir oversikt over arealkvaliteten. Kartet er trykt i tre farger pluss svart. Brun farge viser vegetasjonstyper av heikarakter, grønn viser typer av engkarakter og blå farge viser hydrologiske forhold. Innen disse hovedtypene igjen graderes biologisk produksjon ved hjelp av fargenyanser, og mørk fargetone angir størst produksjon. Typer med raster for fuktighet - myr, sump eller sesongfuktige arealer - har bunnfarge for hei- eller engtype. Det vil si at rikmyrene, kalkmyrene og riksumpskog har grønnbunnfarge, mens de fattigere myrtypene har brun bunnfarge. Vegetasjonskartet Sølendet viser at i dette området er det store arealer med

høgproduktive engtyper (mørk grønn farge). Disse ligger på kalkholdig morene med frisk fuktighet og i veksling med heityper, for det meste på rygger og hauger med grovere og tørrere materiale. På de forholdsvis grove glasifluviale avsetningene langs Glåma er det heitypene som dominerer.

Rohde, T. 1986. *Utkast til verneplan for myrer i Sør-Trøndelag fylke*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1986, 80 s.

Nøkkelord: lokalitetsbeskrivelse, myrenes betydning, myrtyper, vern.

Sammendrag: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag legger med denne rapporten frem "Utkast til verneplan for myrer i Sør-Trøndelag". Planen er et ledd i Miljøverndepartementets arbeid med vern og forvaltning av truede og utsatte naturtyper i Norge. For Sør-Trøndelag er det her forslag om vern av 21 områder, av de er to myrområder i fylket allerede vernet: Havmyran, Hitra, og Sølendet, Røros. Naturverninspektør Torfinn Rohde har ledet arbeidet med planen, og utformet utkastet til verneplan. Den faglige basis for planen bygger i det vesentlige på arbeid av førsteamanuensis Asbjørn Moen, Botanisk avdeling, Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet (Moen, A. 1983. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser.* 1983 4: 1-138).

Singsaas, S. 1990. Botaniske undersøkelser i vassdrag i Trøndelag for Verneplan IV. *Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Rapp. Bot. Ser.* 1990 1: 1-101.

Nøkkelord: botanisk verneverdi, vassdrag, Øvre Glåma nedbørsfelt.

Sammendrag: I alt 16 vassdrag er botanisk dokumentert og vurdert i forbindelse med Verneplan for vassdrag IV, deriblant Øvre Glåma. Ved en prioritering av de 16 vassdragene er Øvre Glåma gitt stor verneverdi (***; 4-delt skala). Det er et mindre og forholdsvis høgtliggende delvassdrag i mellomboreal til mellomalpin region. I området er det påvist store botaniske verdier. Det har en stor variasjon fra fattig til rik og med en stor arealdel av rike typer. Sølendet naturreservat inngår som et rikt slåttemyrområde av enestående størrelse. Hyllingsdalen, som utgjør en vesentlig del av nedbørsfeltet, er svært lite påvirket og er foreslått i den nye planen for nasjonalparker. Beskrivelse av vegetasjon og flora i nedbørsfeltet til Øvre Glåma bygger på tidligere botaniske undersøkelser. De største sammenhengende myrområdene innen nedbørsfeltet er Sølendet og Finnfloen, begge vernet som naturreservat.

Størkersen, Ø. 1990. Ornitologisk rapport fra Sølendet naturreservat, Røros kommune. *Trøndersk natur* 17: 82-87.

Nøkkelord: artsliste fugl, hekkeobservasjoner, juli-august.

Sammendrag: Artikkelen gir en kort oversikt over hvilke fuglearter som inntil 1990 er registrert i reservatet. Ingen grundig og systematisk registrering og hekkeundersøkelese er utført i reservatet, men Øystein R. Størkersen og Stein Johansen har ført artslister og gjort tilfeldige hekkeobservasjoner, o.l. i tilsammen tre sesonger. Rapporten bygger i hovedsak på dette materialet. Observasjonene er gjort i de deler av Sølendet som ble besøkt under det botaniske feltarbeidet. Dette er hovedsaklig i den østre halvdel av reservatet, spesielt langs den nyanlagte naturstien. Arbeidet foregikk i perioden 18.juni - 24. august 1990. Omstreifende og høsthekkende fugler utgjør en god del av de fugler en treffer i området i juli-august. Årets hekkesesong er karakterisert som svært dårlig for mange arters vedkommende, med kjølig vær og frostnetter i mai-juni som en viktig årsaksfaktor. Spesielt blant insektspisere gikk mange

kull tapt i mai-juni. Arter som var merkbart fåtallige i 1990 var løvsanger og fluesnapperartene.

Suul, J. 1975. *Rapport om arbeidet med registrering av områder som bør disponeres for formålene: Naturvern, friluftsliv og formminne i Sør-Trøndelag*. Registreringsarbeid for Sør-Trøndelag fylke 1974-1975, 57 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: mangfold, produktivitet, verneinteresser, verneverdi.

Sammendrag: En summarisk kommunevis oversikt over 692 områder er presentert i rapporten. Materialet for de forskjellige kommunene i fylket er svært varierende når det gjelder dekningsgrad og fordeling av de ulike verneinteressene. Rapporten er derfor å betrakte som foreløpig. Sølendet naturreservat er registrert som et høgt prioritert naturvernområde.

Tollefsrud, J.I., E. Tørve & P. Hermansen. 1991. *Perler i Norsk natur - en veiviser*. Aschehoug, Oslo, s. 349-350.

Nøkkelord: naturreservat, kulturlandskap, skog, planter, fottur.

Sammendrag: Forfatterne gir en beskrivelse av adkomst og beliggenhet av Sølendet naturreservat, og videre hvordan vegetasjon og andre minner, som låver, buer og stakkstenger, fra den gamle slåttevirksomheten i dette området er restaurert og bevart. En natursti gjennom kulturlandskapet gir en flott naturopplevelse og mye lærdom.

Vistad, O.I. 1992. Den guida turen - forvaltningstiltak med turistappell? Ein samanliknande studie av tre turgrupper på Røros, med vekt på den guida turen gjennom Sølendet Naturreservat. *NINA forskningsrapport 35*: 1-56.

Nøkkelord: guiding, naturattraksjon, kulturattraksjon, naturforvaltning, turistadferd, segmentering.

Sammendrag: Rapporten tar utgangspunkt i forvaltnings- og reiselivsmessige problemer og utfordringer knyttet til fritidsmessig naturbruk og til allemannsretten. Den guida turen i naturen er et virkemiddel i naturforvaltningen og er også ofte et turistprodukt. Mål for dette arbeidet er å vurdere attraksjonskraften i et naturbasert i forhold til et kulturbasert tertilbud, og dessuten å finne ut hvor viktig guidingen er for turdeltakelsen. Prosjektet kartlegger tre turgrupper på Røros - den guida turen på Sølendet, selv-organiserte turer på Sølendet og den guida byvandringen i Bergstaden. Hva regner de tre gruppene som spesielt attraktivt i Røros-området? Problemstillingen er videre å avdekke adferdsmessige og sosio-demografiske særpreg, graden av friluftsliverfaring og miljøverninteresse i de tre gruppene, og å prøve å finne indikatorer som karakteriserer deltakerne i hver av gruppene og hva som eventuelt skiller dem fra hverandre. "Byvandrerne" nevnte hovedsaklig kulturaktiviteter blant attraksjonene på Røros. Kulturaktivitetene var også svært uttrykt hos brukerne av Sølendet, særlig blant de på guida tur. De som besøkte Sølendet var mer friluft aktive og miljøverninteresserte personer og hadde oftere vært på Røros før, enn deltakerne på Bergstad-vandringen. Det var også noen sosio-demografiske og flere adferdsmessige tema som skiller de to gruppene. En viktig forskjell mellom de to gruppene som besøkte Sølendet, var at de som fulgte den guida turen i mindre grad kjente til området fra før. 1/3 av de som ble guidet på Sølendet, kunne ikke tenke seg å ta turen uten guide; alle disse var førstegangsgjester på Sølendet. En innlagt plakataksjon tyder på at lokal merkedsføring har en viss rekrutteringseffekt til den guida turen på Sølendet.

Volden, O. 1977. *Kulturhistorisk undersøkelse av Sølendet naturreservat i Brekken, Røros*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 16 s. (stensiltrykk).

Nøkkelord: beiting, bjørkehogst, bærplukking, fangst, høstingsredskap, høyløer, jakt, neverflekking, produktivitet, slåttearbeid, slåttefolk, stakk.

Sammendrag: Tretten personer, født i perioden 1893-1928, med fra 10 til 45 sesonger på Sølendet er intervjuet i en kulturhistorisk kartlegging. Professor Jørn Sandnes, Historisk institutt, Universitetet i Trondheim er faglig ansvarlig for undersøkelsen. Lydbåndopptak med 10 av intervjuobjektene er oppbevart ved Historisk institutt, UNIT. På hvilken måte høstingen av fôret foregikk, og hva slags redskap som ble brukt til de ulike delene av arbeidet er nøye beskrevet i rapporten. Slåttearbeidet på Sølendet begynte vanligvis i første halvdel av juli. Før heimslåtten var de fleste grunneierene ca. 2 uker på Sølendet. Slåttearbeidet på Sølendet holdt vanligvis på til ca. 15. september. Samlet årlig høymengde høstet på Sølendet var ca. 80 000 kg. Mesteparten av leidfolket som kom til Brekken, kom fra Sverige, med unntak av få fra Gauldalen. 2/3 av alt fôret på Sølendet ble oppbevart i stakker. Som regel ble de åpne myrene slått annethvert år. Under slåttearbeidet beitet hesten på området. Årlig hogst av bjørk på området er estimert til ca. 32 favner. Kvist etter hogst ble lagt i hauger inne i hogstfeltet, på slike steder ble det mye gras på grunn av gjødslingseffekten råtnende kvist har. Ved hogst var det også vanlig å ta never på området. Bær finner man sjelden på Sølendet. Grunneierne har drevet elgjakt på Sølendet i alle fall det siste hundreåret. Om vinteren ble det satt opp hare-, rype- og storfuglesnarer på området.

I rapporten inngår oversikt over eiendomsforhold ved Sølendet naturreservat. Arealet for de ni eiendommene er planimeterberegnet.

Øien, D.-I., T. Arnesen & A. Moen. 1994. Sølendet naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 1993. *Univ. Trondheim, Vitensk. mus. Bot. notat 1994 1*:1-27.

Nøkkelord: botanisk feltarbeid, planteliv, prosjektoversikt, skjøtselsarbeid.

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over det botaniske arbeidet og skjøtselsarbeidet på reservatet i 1993. I alt 98 dagsverk botanisk feltarbeid ble utført. Undersøkelsene omfatter åtte delprosjekter, f.eks. populasjonsstudier av en rekke arter. Stolpediagram og tabeller viser tallet på blomstrende individ av svartkurle (*Nigritella nigra*) innen dellokaliteter på Sølendet for 1979-1993. Året 1993 var et dårlig blomstringsår, med bare 96 registrerte individ, bare tallet for 1988 var lågere. Andre viktige delprosjekter i 1993 er studier av biomasse og næringsbalanse i slåttesamfunn. I rapporten inngår også kart over skjøtta areal på reservatet i 1993.

3 FLORA

3.1 STATUS FOR KARPLANTEFLORAEN

Karplanter som vokser på Sølendet naturreservat (Moen, 1990). A-E representerer ulike deler av reservatet (jfr. fig. 2). Forekomst indikerer frekvens planten opptrer innen reservatet (A-E). Følgende skala er benyttet:

- (x) : Svært sjelden
 x : Sjelden
 xx : Fåtalig
 xxx : Svært vanlig
 xxxx : Svært vanlig og ofte dominerende
 y : Uten status i område F; nå inkludert i reservatet

Norsk navn (bokmål i parentes) etter:

Lid, J. 1985. *Norsk, svensk, finsk flora*. 5. utgåve, Det Norske Samlaget, Oslo.

Norsk	Latin	A	B	C	D	E	F	Forekomst
Tre og busker								
Gråor	<i>Alnus incana</i>	+	+	+	+			xx
Dvergbjørk	<i>Betula nana</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Vanleg bjørk	<i>Betula pubescens</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Tysbast	<i>Daphne mezereum</i>				+	+		(x)
Einer	<i>Juniperus communis</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Gran	<i>Picea abies</i>		+		+			(x)
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	+	+	+	+	+	+	x
Osp	<i>Populus tremula</i>				+			(x)
Hegg	<i>Prunus padus</i>			+	+			(x)
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>						+	y
Småvier	<i>Salix arbuscula</i>	+	+	+	+	+		xx
Setervier	<i>Salix borealis</i>	+	+	+	+	+	+	x
Silkeselje	<i>Salix coetanea</i>		+		+			(x)
Sølvvier	<i>Salix glauca</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Bleikvier	<i>Salix hastata</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Ullvier	<i>Salix lanata</i>		+		+	+	+	x
Lappvier	<i>Salix lapponum</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Myrtevier	<i>Salix myrsinifolia</i>	+	+	+	+	+		xx
Svartvier	<i>Salix nigricans</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Istervier	<i>Salix pentandra</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Grønvier	<i>Salix phylicifolia</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Rukkevier (rynkevier)	<i>Salix reticulata</i>	+	+	+	+			xx
Blåvier	<i>Salix starkeana</i>					+	+	x
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Lyng								
Kvitlyng	<i>Andromeda polifolia</i>	+	+	+	+	+		xxx
Rypebær	<i>Arctostaphylos alpina</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Fjellkrekling	<i>Empetrum hermaphroditum</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Småtranebær	<i>Oxycoccus microcarpus</i>	+	+	+	+	+		xx

Norsk	Latin	A	B	C	D	E	F	Forekomst
Blålyng	<i>Phyllodoce caerulea</i>		+				+	x
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Bløkkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Tytebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Urter, bregner								
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Tyrihjel	<i>Aconitum septentrionale</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>						+	y
Grannmarikåpe	<i>Alchemilla filicaulis</i>					+	+	x
Glattemarikåpe	<i>Alchemilla glabra</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Kjeldemarikåpe	<i>Alchemilla glomerulans</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Beitemarikåpe	<i>Alchemilla monticola</i>		+		+		+	x
Nyremarikåpe	<i>Alchemilla murbeckiana</i>		+			+		xx
Engmarikåpe	<i>Alchemilla subcrenata</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Skarmarikåpe	<i>Alchemilla wicherurae</i>		+		+	+	+	xx
Kvitsymre (hvitveis)	<i>Anemone nemorosa</i>	+	+	+	+			x
Kvann	<i>Angelica archangelica</i>	+	+	+	+	+		xxx
Sløke	<i>Angelica sylvestris</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Svartopp	<i>Bartsia alpina</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Fjellmarinøkke	<i>Botrychium boreale</i>		+			+	+	x
Handmarinøkke	<i>Botrychium lanceolatum</i>						+	(y)
Marinøkke	<i>Botrychium lunaria</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Haustmarinøkke	<i>Botrychium multifidum</i>						+	(y)
Soleiehov	<i>Caltha palustris</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Blåkløkke	<i>Campanula rotundifolia</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Engkarse	<i>Cardamine pratensis coll.</i>	+	+		+	+	+	x
Vanleg arve	<i>Cerastium fontanum</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Turt	<i>Cicerbita alpina</i>	+	+	+	+	+		xx
Kvitbladtistel	<i>Cirsium helenioides</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Myrtistel	<i>Cirsium palustre</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Grønkurle	<i>Coeloglossum viride</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>	+	+	+	+			x
Korallrot	<i>Corallorhiza trifida</i>	+	+	+	+	+	+	x
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>	+	+					x
Sumphaukeskjegg	<i>Crepis paludosa</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Blodmarihand	<i>Dactylorhiza cruenta</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Skogmarihand	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Engmarihand	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	+	+	+	+	+		xx
Flekkmarihand	<i>Dactylorhiza maculata</i>	+	+	+	+	+		xxx
Fjellmarihand	<i>Dactylorhiza pseudocordigera</i>	+	+	+	+	+		xxx
Fjelljamne	<i>Diphysium alpinum</i>	+					+	x
Lodnerublom	<i>Draba incana</i>						+	y
Smalsoldogg	<i>Drosera anglica</i>	+						(x)
Sauetelg	<i>Dryopteris expansa</i>	+	+					(x)
Kjeldemjølke	<i>Epilobium alsinifolium</i>		+	+				x
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Linnmjølke	<i>Epilobium davuricum</i>		+	+		+	+	x
Setermjølke	<i>Epilobium hornemanii</i>	+	+	+	+			x
Kvitmjølke	<i>Epilobium lactiflorum</i>	+	+	+	+			x
Myrmjølke	<i>Epilobium palustre</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Åkersnelle	<i>Equisetum arvense</i>	+	+	+	+	+	+	x

Norsk	Latin	A	B	C	D	E	F	Forekomst
Elvesnelle	<i>Equisetum fluviatile</i>	+						(x)
Skavgras	<i>Equisetum hyemale</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Myrsnelle	<i>Equisetum palustre</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Engsnelle	<i>Equisetum pratense</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Dvergsnelle	<i>Equisetum scirpoides</i>		+		+			x
Skogsnelle	<i>Equisetum sylvaticum</i>	+	+	+	+	+		xx
Fjellsnelle	<i>Equisetum variegatum</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Fjellbakkestjerne	<i>Erigeron boreale</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Blankbakkestjerne	<i>Erigeron politus</i>						+	(y)
Fjellaugnetrøst (-øyentrøst)	<i>Euphrasia frigida</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Vanleg augnetrøst	<i>Euphrasia stricta</i>						+	y
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Kvitmaure	<i>Galium boreale</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Myrmaure	<i>Galium palustre</i>					+	+	x
Dvergmaure	<i>Galium trifidum</i>	+						x
Sumpmaure	<i>Galium uliginosum</i>					+	+	x
Snøsøte	<i>Gentiana nivalis</i>		+		+	+	+	x
Bittersøte	<i>Gentianella amarella</i>		+	+	+	+	+	x
Bakkesøte	<i>Gentianella campestris</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Sjuskjære (skogstorkenebb)	<i>Geranium sylvaticum</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Setergråurt	<i>Gnaphalium norvegicum</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Brudespore	<i>Gymnadenia conopsea</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Svæve-arter	<i>Hieracium spp.</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Lusegras	<i>Huperzia selago</i>	+	+	+	+	+		xx
Raudknapp	<i>Knautia arvensis</i>						+	(y)
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	+	+		+		+	x
Kvitkurle	<i>Leucorchis albida</i>	+	+	+	+			x
Linnéa	<i>Linnaea borealis</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Smårviblad (-tveblad)	<i>Listera cordata</i>	+	+	+	+	+		xx
Stortviblad	<i>Listera ovata</i>	+	+	+	+	+		xxx
Strid kråkefot	<i>Lycopodium annotinum</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Heikråkefot	<i>Lycopodium dubium</i>	+	+	+	+			x
Maiblom	<i>Maianthemum bifolium</i>	+	+	+	+	+		xx
Stormarimjelle	<i>Melampyrum pratense</i>	+	+	+	+	+		xxx
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Bukkeblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	+	+	+	+	+		xx
Kjeldeurt (kildeurt)	<i>Montia fontana</i>				+			(x)
Fjellminneblom	<i>Myosotis decumbens</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Svartkurle	<i>Nigritella nigra</i>					+	+	x
Nikkevintergrøn	<i>Orthilia secunda</i>	+	+	+	+			xx
Gaukesyre	<i>Oxalis acetosella</i>	+	+	+	+	+		xxx
Firblad	<i>Paris quadrifolia</i>	+	+	+	+	+		xx
Jåblom	<i>Parnassia palustris</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Gullmyrklegg	<i>Pedicularis oederi</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Vanleg myrklegg	<i>Pedicularis palustris</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Kongsspir	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>					+	+	x
Fjellpestrot	<i>Petasites frigidus</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>	+	+	+	+	+		xxx
Groblad	<i>Plantago major</i>			+			+	(x)
Bitterblåfjør	<i>Polygala amarella</i>				+	+	+	x
Kranskonvall	<i>Polygonatum verticillatum</i>	+	+	+	+	+		xx

Norsk	Latin	A	B	C	D	E	F	Forekomst
Harerug	<i>Polygonum viviparum</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Trådtjønnaks	<i>Potamogeton filiformis</i>	+						(x)
Grastjønnaks	<i>Potamogeton gramineus</i>	+						(x)
Flekkmure	<i>Potentilla crantzii</i>		+	+	+	+	+	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Myrhatt	<i>Potentilla palustris</i>	+	+		+	+	+	x
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>		+		+			x
Perlevintergrøn	<i>Pyrola minor</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Lækjevintergrøn	<i>Pyrola rotundifolia</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Nyresoleie	<i>Ranunculus auricomus</i>		+		+	+	+	xx
Dvergvassoleie	<i>Ranunculus confervoides</i>	+						(x)
Kvitssoleie	<i>Ranunculus platanifolius</i>	+	+	+	+	+		xxx
Krypsoleie	<i>Ranunculus repens</i>	+	+	+	+		+	xx
Evjesoleie	<i>Ranunculus reptans</i>	+	+	+		+	+	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>	+	+	+	+	+		xxx
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>				+			(x)
Tågebær (teiebær)	<i>Rubus saxatilis</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>		+	+	+	+	+	x
Tunarve	<i>Sagina procumbens</i>		+	+				x
Seterarve	<i>Sagina saginoides</i>	+		+			+	x
Fjelltistel	<i>Saussurea alpina</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Gulsildre	<i>Saxifraga aizoides</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Dvergjamne	<i>Selaginella selaginoides</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Raud jonsokblom	<i>Silene dioica</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>						+	(y)
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Flotgras	<i>Sparganium angustifolium</i>	+						(x)
Små-piggknopp	<i>Sparganium minimum</i>		+					(x)
Fjellstjerneblom	<i>Stellaria calycantha</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	+			+		+	(x)
Skogstjerneblom	<i>Stellaria nemorum</i>				+		+	(x)
Sylblad	<i>Subularia aquatica</i>	+						(x)
Blåknapp	<i>Succisa pratensis</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Løvetann-arter	<i>Taraxacum</i> sp.	+	+	+	+	+	+	xx
Blåsprett (fjellfrøstjerne)	<i>Thalictrum alpinum</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Smalfrøstjerne	<i>Thalictrum simplex</i>						+	(y)
Hengjeveng	<i>Thelypteris phegopteris</i>	+						(x)
Bjønbrodd	<i>Tofieldia pusilla</i>	+	+	+	+	+		xxx
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Raudkløver	<i>Trifolium pratense</i>		+	+	+		+	x
Kvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Myrsaulauk	<i>Triglochin palustris</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Ballblom	<i>Trollius europaeus</i>	+	+	+	+		+	x
Hestehov	<i>Tussilago farfara</i>		+	+	+			(x)
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>				+			(x)
Småblærerot	<i>Utricularia minor</i>		+	+	+	+		xx
Mellomblærerot	<i>Utricularia ochroleuca</i>					+	+	(x)
Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Fjellveronika	<i>Veronica alpina</i>		+		+			x
Veikveronika	<i>Veronica scutellata</i>	+	+			+	+	x
Snauveronika (glatt-)	<i>Veronica serpyllifolia</i>		+		+		+	x

Norsk	Latin	A	B	C	D	E	F	Forekomst
Fjellfiol	<i>Viola biflora</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Stor myrfiol	<i>Viola epipsila</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Lifiol	<i>Viola montana</i>					+	+	x
Myrfiol	<i>Viola palustris</i>	+	+		+	+	+	xx
Grasvekster								
Hundekvein	<i>Agrostis canina</i>		+		+			x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Fjellkvein	<i>Agrostis mertensii</i>	+		+	+	+	+	xx
Vasseverumpe	<i>Alopecurus aequalis</i>	+						(x)
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Dunhavre	<i>Avenula pubescens</i>				+	+	+	(x)
Skog-røyrkvein	<i>Calamagrostis purpurea</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Smårøyrkvein	<i>Calamagrostis stricta</i>		+	+	+	+	+	xx
Taglstorr (-starr)	<i>Carex appropinquata</i>		+					(x)
Svartstorr	<i>Carex atrata</i>	+	+	+	+	+	+	x
Sotstorr	<i>Carex atrofusca</i>	+	+	+	+	+		xxx
Stivstorr	<i>Carex bigelowii</i>	+	+	+	+			x
Seterstorr	<i>Carex brunnescens</i>	+	+		+	+	+	xx
Klubbstorr	<i>Carex buxbaumii</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Gråstorr	<i>Carex canescens</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Hårstorr	<i>Carex capillaris</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Hovudstorr	<i>Carex capitata</i>				+	+		x
Strengstorr	<i>Carex chordorrhiza</i>	+	+	+	+			xx
Tvibustorr	<i>Carex dioica</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Stjernestorr	<i>Carex echinata</i>	+	+	+	+	+		xx
Gulstorr	<i>Carex flava</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Huldrestorr	<i>Carex heleonastes</i>	+	+		+	+		x
Engstorr	<i>Carex hostiana</i>	+	+	+	+			xx
Stolpestorr	<i>Carex juncella</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Trådstorr	<i>Carex lasiocarpa</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Dystorr	<i>Carex limosa</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Blystorr	<i>Carex livida</i>	+						(x)
Frynsestorr	<i>Carex magellanica</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Agnorstorr	<i>Carex microglochin</i>			+			+	(x)
Slåtestorr	<i>Carex nigra</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Fjellstorr	<i>Carex norvegica</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Fuglestorr	<i>Carex ornithopoda</i>			+	+			(x)
Bleikstorr	<i>Carex pallescens</i>	+	+	+	+	+		xxx
Kornstorr	<i>Carex panicea</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Sveltstorr	<i>Carex pauciflora</i>	+	+	+	+	+		xx
Flaskestorr	<i>Carex rostrata</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Blankstorr	<i>Carex saxatilis</i>	+			+	+	+	x
Vierstorr	<i>Carex stenolepis</i>	+						(x)
Slirestorr	<i>Carex vaginata</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Sennegras	<i>Carex vesicaria</i>	+	+					x
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Smyle	<i>Deschampsia flexuosa</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Småsevaks	<i>Eleocharis quinqueflora</i>	+	+	+	+	+		xx
Duskull	<i>Eriophorum angustifolium</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Breiull	<i>Eriophorum latifolium</i>	+	+	+	+	+		xxxx
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Sauesvingel	<i>Festuca ovina</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Raudsvingel	<i>Festuca rubra</i>	+	+	+	+	+	+	xxx

Norsk	Latin	A	B	C	D	E	F	Forekomst
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>	+						(x)
Marigras	<i>Hierochloe odorata</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Skogsev	<i>Juncus alpino-articulatus</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Paddesev	<i>Juncus bufonius</i>						+	(y)
Kastanjehev	<i>Juncus castaneus</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Trådsev	<i>Juncus filiformis</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Trillingsev	<i>Juncus triglumis</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Myrtust	<i>Kobresia simpliciuscula</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Engfrytle ssp. seterfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. frigida</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Engfrytle	<i>Luzula mult. ssp. mult</i>					+	+	x
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Myrfrytle	<i>Luzula sudetica</i>	+	+	+	+	+	+	xxx
Hengjeaks	<i>Melica nutans</i>			+	+	+	+	xx
Myskegras	<i>Milium effusum</i>	+	+	+	+	+		xx
Blåtopp	<i>Molinia caerulea</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Fjelltimotei	<i>Phleum alpinum</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Timotei	<i>Phleum pratense</i>						+	(y)
Seterrapp	<i>Poa alpigena</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	+	+	+	+	+	+	x
Tunrapp	<i>Poa annua</i>			+			+	xx
Lundrapp	<i>Poa nemoralis</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Engrapp	<i>Poa pratensis</i>	+	+	+	+	+	+	xx
Storrapp	<i>Poa remota</i>	+	+	+	+	+		xx
Hundekveke	<i>Roegneria canina</i>			+	+	+	+	x
Bjønnskjegg	<i>Scirpus cespitosus</i>	+	+	+	+	+	+	xxxx
Sveltull	<i>Scirpus hudsonianus</i>	+	+	+	+	+	+	xx

Hybrider (og to taxa av *Dactylorhiza fuchsii*):

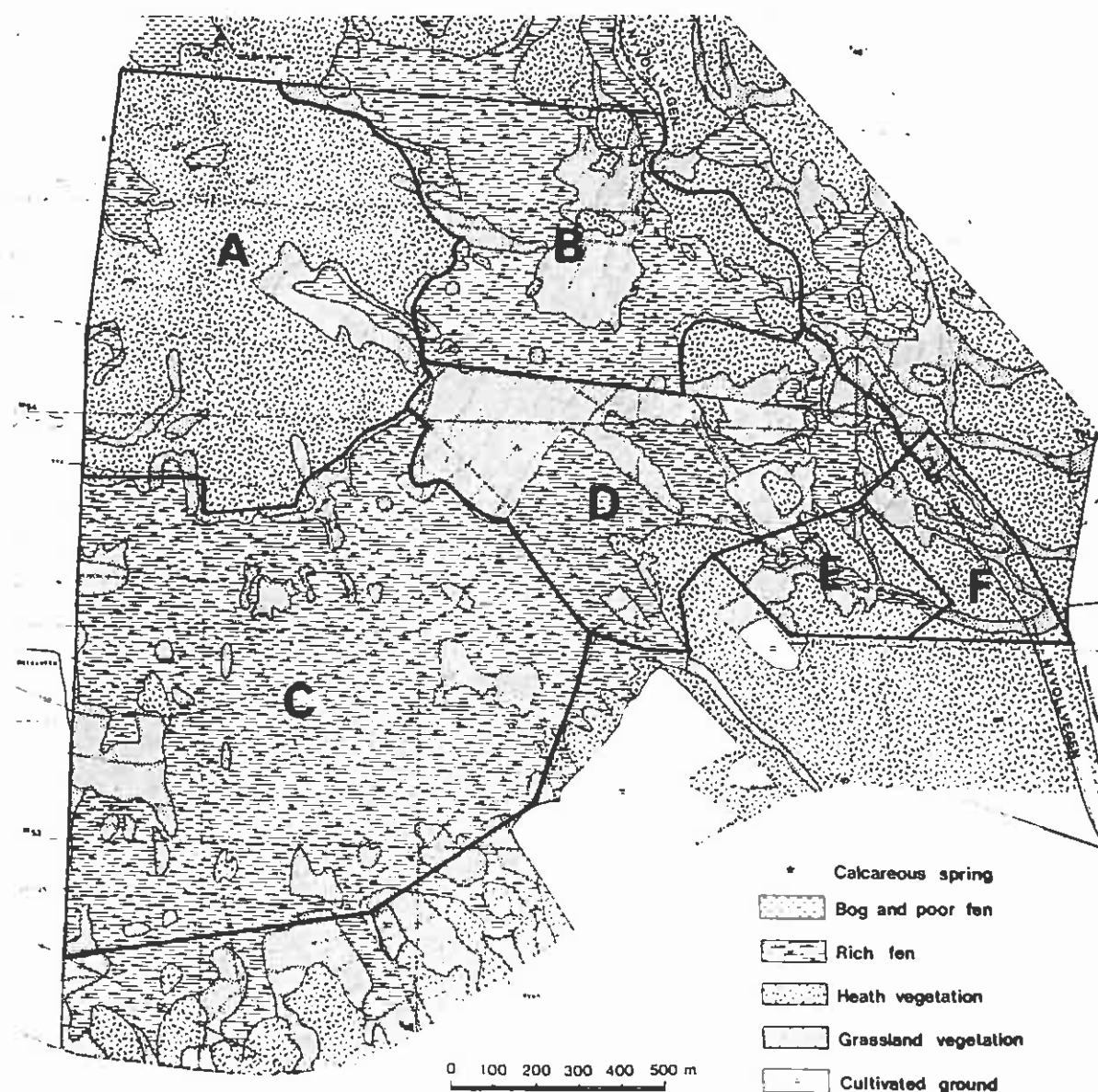
*: Hybrid som er vanskelig å skille fra arten.

Latin	Forekomst
<i>Betula nana</i> x <i>B. pubescens</i>	(x)
<i>Salix borealis</i> x <i>S. lapponum</i>	(?)
* <i>Salix borealis</i> x <i>S. nigricans</i>	xxx
<i>Salix borealis</i> x <i>S. phylicifolia</i>	x
<i>Salix glauca</i> x <i>S. myrsinitens</i>	xx
<i>Salix glauca</i> x <i>S. nigricans</i>	(x)
* <i>Salix nigricans</i> x <i>S. phylicifolia</i>	xx
<i>Coeloglossum viride</i> x <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (rosa)	(x)
<i>Coeloglossum viride</i> x <i>Dactylorhiza maculata</i>	(x)
* <i>Dactylorhiza cruenta</i> x <i>D. incarnata</i>	x
<i>Dactylorhiza cruenta</i> x <i>D. maculata</i> /D. <i>fuchsii</i>	x
<i>Dactylorhiza cruenta</i> x <i>D. pseudocordigera</i>	xxx
<i>Dactylorhiza cruenta</i> x <i>Gymnadenia conopsea</i>	(x)
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> - (blek)	xxx
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> - (rosa + blad med flekker)	xxx
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> (blek) x <i>D. incarnata</i>	(x)

Latin

Forekomst

<i>Dactylorhiza fuchsii</i> x <i>D. maculata</i>	xx
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> x <i>D. pseudocordigera</i>	x
<i>Dactylorhiza fuchsii</i> x <i>Gymnadenia conopsea</i>	(x)
<i>Dactylorhiza maculata</i> x <i>D. pseudocordigera</i>	xx
<i>Dactylorhiza maculata</i> x <i>Gymnadenia conopsea</i>	(x)
<i>Epilobium hybrider</i>	?
<i>Carex atrata</i> x <i>C. norvegica</i>	(x)
<i>Carex flava</i> x <i>C. hostina</i>	xx
* <i>Carex panicea</i> x <i>C. vaginata</i>	xx
<i>Carex rostrata</i> x <i>C. saxatilis</i>	(x)
<i>Carex saxatilis</i> x <i>C. stenolepis</i>	(x)

Figur 2. De seks mindre områdene av Sølendet naturreservat (AF) benyttet i tabellen over karplanter (etter Moen, 1990).

3.2 STATUS FOR MOSEFLORAEN

Artsliste for moser etter Arne A. Frisvoll og Asbjørn Moen (Moen, 1990).
Følgende skala er benyttet:

- (x) : Svært sjelden
x : Sjelden
xx : Fåtallig
xxx : Svært vanlig
xxxx: : Svært vanlig og ofte dominerende
y : Uten status i område F; nå inkludert i reservatet

Norske navn etter:

Frisvoll, A.A., A. Elvebakk, K.I. Flatberg, R. Halvorsen, & A. Skogen. 1984. Norske navn på moser. *Polarflokken 1984 1*: 1-59 (Spesialhefte) .

Norsk	Latin	Forekomst
Bladmoser		
Stakemose	<i>Amblyodon dealbatus</i>	(x)
Hårkrypmose	<i>Amblystegium jungermannoides</i>	x
Trådkrypmose	<i>Amblystegium serpens</i>	(x)
Bergsotmose	<i>Andreaea rupestris</i>	x
Myrkantstift	<i>Aongstroemia longipes</i>	(x)
Myrfiltmose	<i>Aulacomnium palustre</i>	xxx
Stivkulemose	<i>Bartramia ithyphylla</i>	x
Eplekulemose	<i>Bartramia pomiformis</i>	(x)
Rødmesigmose	<i>Blindia acuta</i>	x
Vierlundmose	<i>Brachythecium mildeanum</i>	x
Sprikelundmose	<i>Brachythecium reflexum</i>	xxxx
Sumplundmose	<i>Brachythecium rivuale</i>	(x)
Lilundmose	<i>Brachythecium salebrosum</i>	xxx
Strølundmose	<i>Brachythecium starkei</i>	x
Fjell-lundmose	<i>Brachythecium turgidum</i>	x
Fløyelslundmose	<i>Brachythecium velutinum</i>	(x)
Rødfotmose	<i>Broerithrophyllum recurvirostrum</i>	x
Sølvvrangmose	<i>Bryum argenteum</i>	(x)
Skruevrangmose	<i>Bryum capillare s.l.</i>	(x)
Brakkvrangmose	<i>Bryum creberrium</i>	x
Nikkevrangmose	<i>Bryum inclinatum</i>	x
Vinvrangmose	<i>Bryum pallens</i>	xx
Filtvrangmose	<i>Bryum pallescens</i>	x
Bekkevrangmose	<i>Bryum pseudotriquetrum</i>	xxxx
Kjeldevrangmose	<i>Bryum weigelii</i>	xx
Pjuskjønnmose	<i>Calliergon cordifolium</i>	x
Stautjønnmose	<i>Calliergon giganteum</i>	xxx
Sumptjønnmose	<i>Calliergon richardsonii</i>	xx
Blødtjønnmose	<i>Calliergon sarmentosum</i>	xx
Grastjønnmose	<i>Calliergon stramineum</i>	xxx
Navartjønnmose	<i>Calliergon trifarium</i>	xxx
Broddmose	<i>Calliergonella cuspidata</i>	xx
Sigdstjernmose	<i>Campylium chrysophyllum</i>	(y)
Strandstjernmose	<i>Campylium polygamum</i>	(x)
Stubbestjernmose	<i>Campylium sommerfeltii</i>	x

Norsk	Latin	Forekomst
Myrstjernemose	<i>Campylium stellatum</i>	xxxx
Svartknoppmose	<i>Catoscopium nigrum</i>	x
Vegmose	<i>Ceratodon purpureus</i>	xxxx
Myrgittermose	<i>Cinclidium stygium</i>	xxxx
Lundveikmose	<i>Cirriphyllum piliferum</i>	x
Palmemose	<i>Climacium dendroides</i>	xx
Stortuffmose	<i>Cratoneuron commutatum</i>	xxxx
Fjærtuffmose	<i>Cratoneuron decipiens</i>	xxx
Granntuffmose	<i>Cratoneuron filicinum</i>	x
Kalkkammose	<i>Ctenidium molluscum</i>	x
Halsbyllskortemose	<i>Cynodontium strumiferum</i>	(x)
Småskortemose	<i>Cynodontium tenellum</i>	(x)
Setertustmose	<i>Desmatodon latifolius</i>	(x)
Krokmose	<i>Dichelyma falcatum</i>	(x)
Sildremose	<i>Dichodontium pellucidum</i>	x
Torvgrøftmose	<i>Dicranella cerviculata</i>	(x)
Rakgrøftmose	<i>Dicranella crispa</i>	(x)
Sprikegrøftmose	<i>Dicranella grevilleana</i>	(x)
Kjeldegrøftmose	<i>Dicranella palustris</i>	x
Faksgrøftmose	<i>Dicranella subulata</i>	(x)
Krusputemose	<i>Dicranoweisia crispula</i>	xxx
Luggsigd (= Kalksigd)	<i>Dicranum acutifolium (=D. muehlenb.)</i>	(x)
Sveltsigd	<i>Dicranum affine</i>	xxxx
Grassigd	<i>Dicranum angustum</i>	xx
Pjuskigd	<i>Dicranum bonjeanii</i>	xxx
Kjempesigd	<i>Dicranum drummondii</i>	x
Såtesigd	<i>Dicranum elongatum</i>	x
Bergsigd	<i>Dicranum fuscescens s.l.</i>	xxx
Blanksigd	<i>Dicranum majus</i>	xxx
Stubbesigd	<i>Dicranum montanum</i>	xx
Ribbesigd	<i>Dicranum scoparium</i>	xxx
Rørsigd	<i>Dicranum spadiceum</i>	x
Vegkurlemose	<i>Didymodon fallax</i>	(x)
Puteplanmose	<i>Distichium capillaceum</i>	xxx
Rubust	<i>Ditrichum cylindricum</i>	(x)
Storbust	<i>Ditrichum flexicaule</i>	xxx
Falsbust	<i>Ditrichum pusillum</i>	(x)
Stuttklo	<i>Drepanocladus badius</i>	x
Vrangklo	<i>Drepanocladus exannulatus</i>	x
Vassklo	<i>Drepanocladus fluitans</i>	x
Brunklo	<i>Drepanocladus revolvens s.l.</i>	xxxx
Nerveklo	<i>Drepanocladus sendtneri</i>	(x)
Hakeklo	<i>Drepanocladus tundrae</i>	(x)
Bleikklo	<i>Drepanocladus uncinatus</i>	xxxx
Rennemose	<i>Dryptodon patens</i>	(x)
Saglommemose	<i>Fissidens adianthoides</i>	xxx
Dverglommemose	<i>Fissidens bryoides</i>	x
Stivlommemose	<i>Fissidens osmundoides</i>	xxx
Pestbråtemose	<i>Funaria hygrometrica</i>	xxx
Bergrotmose	<i>Gymnostomum aeruginosum</i>	(x)
Gullsilkemose	<i>Homalothecium nitens</i>	xxxx
Lurvbekkemose	<i>Hygrohypnum luridum</i>	x
Seterhusmose	<i>Hylocomium pyrenaicum</i>	xxx

Norsk	Latin	Forekomst
Etasjehusmose	<i>Hylocomium splendens</i>	xxxx
Skyggehusmose	<i>Hylocomium umbratum</i>	x
Kloflette	<i>Hypnum bambergeri</i>	x
Engflette	<i>Hypnum lindbergii</i>	xx
Jamneflette	<i>Hypnum pratense</i>	xx
Skåreskimmer	<i>Isopterygium pulchellum</i>	(x)
Bergfrostmose	<i>Kiaeria blyttii</i>	(x)
Pæremose	<i>Leptobryum pyriforme</i>	x
Krokraspmose	<i>Lescuraea incurvata</i>	x
Seterraspmose	<i>Lescuraea radicata</i>	(x)
Skruesvanemose	<i>Meesia triquetra</i>	xx
Nervesvanemose	<i>Meesia uliginosa</i>	xxx
Glennetornemose	<i>Mnium ambiguum</i>	x
Strøtornemose	<i>Mnium spinosum</i>	xxx
Stjernetornemose	<i>Mnium stellare</i>	xxx
Grusmose	<i>Oligotrichum hercynicum</i>	(x)
Myrsprike	<i>Oncophorus virens</i>	xxx
Pipirensormose	<i>Paludella squarrosa</i>	xxx
Sigdnervormose	<i>Paraleucobryum longifolium</i>	xxxx
Kalkkjeldemose	<i>Philonotis calcarea</i>	xx
Teppekjeldemose	<i>Philonotis fontana</i>	xxx
Grannkjeldemose	<i>Philonotis tomentella</i>	(x)
Kalkfagermose	<i>Plagiomnium elatum</i>	xxx
Sumpfagermose	<i>Plagiomnium ellipticum</i>	xxx
Skeijamnmose	<i>Plagiothecium cavifolium</i>	x
Strøjamnmose	<i>Plagiothecium curvifolium</i>	x
Flakjamnmose	<i>Plagiothecium denticulatum</i>	xxx
Glansjamnmose	<i>Plagiothecium laetum</i>	x
Furumose	<i>Pleurozium schreberi</i>	xxxx
Vegkrukkemose	<i>Pogonatum urnigerum</i>	x
Kuleknoppnikkemose	<i>Pohlia bulbifera</i>	x
Opalnikkemose	<i>Pohlia cruda</i>	xx
Rødknoppnikkemose	<i>Pohlia drummondii</i>	x
Svartknoppnikkemose	<i>Pohlia filum</i>	x
Vegnikkemose	<i>Pohlia nutans</i>	xxx
Trådknoppnikkemose	<i>Pohlia prolifera</i>	(x)
Kaldnikkemose	<i>Pohlia wahlenbergii</i>	xx
Fjellbjørnmose	<i>Polytrichum alpinum</i>	x
Storbjørnmose	<i>Polytrichum commune</i>	xxxx
Kystbjørnmose	<i>Polytrichum formosum</i>	x
Aurbjørnmose	<i>Polytrichum hyperboreum</i>	(x)
Einerbjørnmose	<i>Polytrichum juniperinum</i>	xxx
Brembjørnmose	<i>Polytrichum longisetum</i>	x
Rabbekbjørnmose	<i>Polytrichum piliferum</i>	x
Filtbjørnmose	<i>Polytrichum strictum</i>	xxx
Kjempemose	<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	xx
Broddtråkleemose	<i>Pseudoleskeella nervosa</i>	(x)
Reipmose	<i>Pterigynandrum filiforme</i>	(x)
Fjærmose	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	(x)
Buttgråmose	<i>Racomitrium aciculare</i>	(x)
Sandgråmose	<i>Racomitrium canescens</i>	(x)
Fjærgråmose	<i>Racomitrium ericoides</i>	x
Knippegråmose	<i>Racomitrium fasciculare</i>	(x)
Duskgråmose	<i>Racomitrium microcarpon</i>	xxxx

Norsk	Latin	Forekomst
Setergråmose	<i>Racomitrium sudeticum</i>	(x)
Storrundmose	<i>Rhizomnium magnifolium</i>	xxx
Fjellrundmose	<i>Rhizomnium pseudopunctatum</i>	xxx
Bekkerundmose	<i>Rhizomnium punctatum</i>	xx
Rosettmose	<i>Rhodobryum roseum</i>	xxx
Engkransmose	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	xxx
Fjærkransmose	<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	xx
Storkransmose	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	xx
Irrmose	<i>Saelania glaucescens</i>	(x)
Tungeblomstermose	<i>Schistidium agassizii</i>	(x)
Gjøglerblomstermose	<i>Schistidium apocarpum s.l.</i>	x
Myrmakkmose	<i>Scorpidium scorpioides</i>	xxxx
Klubbetorvmose	<i>Sphagnum angustifolium</i>	xxx
Svelttorvmose	<i>Sphagnum balticum</i>	x
Furutorvmose	<i>Sphagnum capillifolium</i>	xxx
Kratt-torvmose	<i>Sphagnum centrale</i>	xx
Vritorvmose	<i>Sphagnum contortum</i>	(x)
Rusttorvmose	<i>Sphagnum fuscum</i>	xxxx
Grantorvmose	<i>Sphagnum girgensohnii</i>	xxx
	<i>Sphagnum jensenii</i>	x
Bjørnetorvmose	<i>Sphagnum lindbergii</i>	x
	<i>Sphagnum isovitae</i>	xx
Skeitorvmose	<i>Sphagnum platyphyllum</i>	x
Skartorvmose	<i>Sphagnum riparium</i>	x
Tvaretorvmose	<i>Sphagnum russowii</i>	xxx
Blanktorvmose	<i>Sphagnum subnitens</i>	(x)
Beitetorvmose	<i>Sphagnum teres</i>	x
Rosetorvmose	<i>Sphagnum warnstorffii</i>	xxxx
Gulmøkkmose	<i>Splachnum luteum</i>	(x)
Blankmøkkmose	<i>Splachnum sphaericum</i>	(x)
Knappmøkkmose	<i>Splachnum vasculosum</i>	xx
Myrtrompetmose	<i>Tayloria lingulata</i>	xx
Møkktrompetmose	<i>Tayloria tenuis</i>	(x)
Firtannmose	<i>Tetraphis pellucida</i>	xx
Fagerlemenmose	<i>Tetraplodon mnioides</i>	(x)
Kalktujamose	<i>Thuidium recognitum</i>	xx
Skjørvmose	<i>Tortella fragilis</i>	xx
Putevrimose	<i>Tortella tortuosa</i>	xxx
Putehårstjerne	<i>Tortula ruralis</i>	(y)

Levermoser

Tråddraugmose	<i>Anastrophyllum minutum</i>	xxx
Fettmose	<i>Aneura pinguis</i>	xxx
Krypsnøsmose	<i>Anthelia juratzkana</i>	(x)
Piskskjeggmose	<i>Barbilophozia attenuata</i>	xxx
Skogskjeggmose	<i>Barbilophozia barbata</i>	(x)
Torvskjeggmose	<i>Barbilophozia binsteadii</i>	xx
Lyngskjeggmose	<i>Barbilophozia floerkei</i>	xx
Grynskjeggmose	<i>Barbilophozia hatcheri</i>	xx
Myrskjeggmose	<i>Barbilophozia kunzeana</i>	xxx
Gåsefotskjeggmose	<i>Barbilophozia lycopodioides</i>	xxxx
Kloskjeggmose	<i>Barbilophozia quadriloba</i>	xxx
Flekkmose	<i>Blasia pusilla</i>	(x)
Piggrådmose	<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	xxx

Norsk	Latin	Forekomst
Skogflak	<i>Calypogeia integristipula</i>	xx
Torvflak	<i>Calypogeia neesiana</i>	x
Sveltflak	<i>Calypogeia sphagnicola</i>	xx
Broddglefse	<i>Cephalozia bicuspidata</i>	xxx
Blyggglefse	<i>Cephalozia leucantha</i>	x
Sveltglefse	<i>Cephalozia loitlesbergeri</i>	x
Myrglefse	<i>Cephalozia lunulifolia</i>	xxx
Storglefse	<i>Cephalozia pleniceps</i>	x
Pistremose	<i>Cephaloziella spp.</i>	x
Strøblonde	<i>Chiloscyphus pallescens</i>	xx
Krokodillemose	<i>Conocephalum conicum</i>	(x)
Huldremose	<i>Cryptothallus mirabilis</i>	(x)
Bergfoldmose	<i>Diplophyllum taxifolium</i>	(x)
Torvdymose	<i>Gymnocolea inflata</i>	x
Kjeldesalmose	<i>Harpanthus flotovianus</i>	xxx
Puslingmose	<i>Hygrobiella laxifolia</i>	(x)
Bekkesleivmose	<i>Jungermannia atrovirens</i>	(x)
Kjeldesleivmose	<i>Jungermannia exsertifolia</i>	xx
Sprikesleivmose	<i>Jungermannia obovata</i>	x
Hjulsleivmose	<i>Jungermannia sphaerocarpa</i>	xx
Totannmose	<i>Lophocolea bidentata</i>	xx
Grytannmose	<i>Lophocolea minor</i>	x
Kjeldeflik	<i>Lophozia bantriensis</i>	xxx
Aurflik	<i>Lophozia bicrenata</i>	y
Brunflik	<i>Lophozia borealis</i>	xxx
Rabbeflik	<i>Lophozia excisa</i>	x
Broddflik	<i>Lophozia gillmanii</i>	x
Blodflik	<i>Lophozia grandiretis</i>	x
Piskflik	<i>Lophozia heterocolpos</i>	xxx
Lurvflik	<i>Lophozia incisa</i>	x
Torvflik	<i>Lophozia laxa</i>	x
Hornflik	<i>Lophozia longidens</i>	xxx
Buttflik	<i>Lophozia obtusa</i>	xx
Praktflik	<i>Lophozia rutheana</i>	xxx
Grokornflik	<i>Lophozia ventricosa</i>	xxx
Skeiflik	<i>Lophozia wenzelii</i>	(x)
Fjelltvare	<i>Marchantia alpestris</i>	xxx
Ugrastvare	<i>Marchantia polymorpha</i>	x
Myrsløyfe	<i>Moerckia hibernica</i>	x
Myrmuslingmose	<i>Mylia anomala</i>	xxx
Rødmuslingmose	<i>Mylia taylorii</i>	(x)
Skåltrappemose	<i>Nardia geoscyphus</i>	x
Myrskovlmose	<i>Odontoschisma elongatum</i>	x
Sokkvårmose	<i>Pellia neesiana</i>	xx
Prakthinnemose	<i>Plagiochila asplenoides</i>	(x)
Berghinnemose	<i>Plagiochila porelloides</i>	xxx
Snøbremose	<i>Pleurocladula albescens</i>	(x)
Skjøtmose	<i>Preissia quadrata</i>	x
Bakkefrynse	<i>Ptilidium ciliare</i>	xxx
Barkfrynse	<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	xx
Sveltsaftmose	<i>Riccardia latifrons</i>	x
Akstvebladmose	<i>Scapania aequiloba</i>	xx
Aurtvebladmose	<i>Scapania curta</i>	x
Bruntvebladmose	<i>Scapania hyperborea</i>	(x)

Norsk	Latin	Forekomst
Sumptvebladmose	<i>Scapania irrigua</i>	xxx
Buetvebladmose	<i>Scapania paludicola</i>	x
Myrtvebladmose	<i>Scapania paludosa</i>	x
Tvillingtvebladmose	<i>Scapania subalpina</i>	x
Sagtvebladmose	<i>Scapania umbrosa</i>	(x)
Bekketvebladmose	<i>Scapania undulata</i>	(x)
Bekkehoggtann	<i>Tritomaria polita</i>	xxx
Storhoggtann	<i>Tritomaria quinquedentata</i>	xx

3.3 ARTSLISTE FOR LAV

Listen omfatter arter samlet inn av Olga Hilmo 13.-14. juli 1991 i østlige deler av reservatet, kartblad 1720 II, PQ 4554 og 4653 (Arnesen & Moen, 1991).

Norske navn etter:

Krog, H., H. Østhagen, & T. Tønsberg. 1980. *Lavflora. Norsk busk- og bladlav*. Universitetsforlaget, Oslo. 312 s.

Holien, H., P.M. Jørgensen, E. Timdal, & T. Tønsberg. 1994. Norske lavnavn - supplement. *Blyttia* 52: 25-28.

• - arter som kommenteres nærmere

Norsk	Latin
Brunskjegg	<i>Bryoria</i> sp.
Mørkskjegg	<i>Bryoria fuscescens</i>
Buskskjegg	<i>Bryoria simplicior</i>
	<i>Buellia</i> cf. <i>punctata</i>
	<i>Buellia disciformis</i>
	<i>Buellia triphragmoides</i>
	<i>Caloplaca cerina</i>
	<i>Caloplaca ferruginea</i>
	<i>Caloplaca</i> cf. <i>herbidella</i>
	<i>Candelariella xanthostigma</i>
Vanlig kruslav	<i>Cetraria chlorophylla</i>
Smal islandslav	<i>Cetraria ericetorum</i>
Snøskjerpe	<i>Cetraria delisei</i>
Islandslav	<i>Cetraria islandica</i>
Einerlav	<i>Cetraria juniperina</i>
Gulskinn	<i>Cetraria nivalis</i>
Gullroselav	<i>Cetraria pinastri</i>
Bjørkelav	<i>Cetraria sepincola</i>
Lys reinlav	<i>Cladonia arbuscula</i>
Blomsterlav	<i>Cladonia bellidiflora</i>
Bleikbeger	<i>Cladonia carneola</i>
Meltraktlav	<i>Cladonia cenotea</i>
Pulverbrunbeger	<i>Cladonia chlorophaea</i>
Begerfausklav	<i>Cladonia</i> cf. <i>deformis</i>
Fingerbeger	<i>Cladonia digitata</i>
Syllav	<i>Cladonia gracilis</i>
Pulverrødbeger	<i>Cladonia pleurota</i>
Kornbrunbeger	<i>Cladonia</i> cf. <i>pyxidata</i>
Grå reinlav	<i>Cladonia rangiferina</i>
Fnaslav	<i>Cladonia squamosa</i>
Kvitkrull	<i>Cladonia stellaris</i>
Fausklav	<i>Cladonia sulphurina</i>
Pigglav	<i>Cladonia uncialis</i>
Furusotbeger	<i>Cyphelium</i> cf. <i>pinicola</i>
Vanleg sotbeger	<i>Cyphelium tigillare</i>
	<i>Haematomma elatinum</i>
	<i>Hypocenomyce leucococca</i>
	<i>Hypocenomyce sorophora</i>
Rabbelav	<i>Hypogymnia intestiniformis</i>
Vanlig kvistlav	<i>Hypogymnia physodes</i>
Kulekvistlav	<i>Hypogymnia tubulosa</i>

Norsk

Latin

	<i>Ichmadophila ericetorum</i>
	<i>Lecanora</i> sp.
	<i>Lecanora cadubriæ</i>
	<i>Lecanora circumborealis</i>
	<i>Lecanora cenisia</i>
	<i>Lecanora chlarotera</i>
	<i>Lecanora fuscescens</i>
	<i>Lecanora polytropa</i>
	<i>Lecanora symmicta</i>
	<i>Lecidea</i> spp.
	<i>Lecidella elaeochroma</i>
	<i>Micarea</i> sp.
Storvrenge	<i>Nephroma arcticum</i>
Glattvrenge	<i>Nephroma bellum</i>
Grynvrenge	<i>Nephroma parile</i>
•Fjellkorkje	<i>Ochrolechia androgyna</i>
	<i>Ochrolechia frigida</i>
	<i>Ochrolechia microstictoides</i>
Gul krinslav	<i>Parmelia centrifuga</i>
Snømållav	<i>Parmelia olivacea</i>
Brun fargelav	<i>Parmelia omphalodes</i>
Grå fargelav	<i>Parmelia saxatilis</i>
Blankkrinslav	<i>Parmelia stygia</i>
Brun barklav	<i>Parmelia subaurifera</i>
Bristlav	<i>Parmelia sulcata</i>
Stiftfiltlav	<i>Parmeliella triptophylla</i>
Gul stokklav	<i>Parmeliopsis ambigua</i>
Grå stokklav	<i>Parmeliopsis hyperopta</i>
Grønnever	<i>Peltigera aptosa</i>
Bikkjenever	<i>Peltigera canina</i>
Åregrønnever	<i>Peltigera leucophlebia</i>
Bred fingernever	<i>Peltigera neopolydactyla</i>
	<i>Pertusaria geminipara</i>
	<i>Pertusaria pertusa</i>
	<i>Pertusaria pupillaris</i>
Vanleg rosettlav	<i>Physcia aipolia</i>
	<i>Porpidea</i> sp.
	<i>Protoparmelia badia</i>
Skjellfiltlav	<i>Psoroma hypnorum</i>
Barkragg	<i>Ramalina farinacea</i>
	<i>Rhizocarpon geographicum</i> agg.
	<i>Rinodina</i> cf. <i>pyrina</i>
	<i>Rinodina sophodes</i>
	<i>Rinodina turfacea</i>
Saltlav	<i>Sterocaulon</i> sp.
Vanleg saltlav	<i>Sterocaulon paschale</i>
	<i>Trapeliopsis granulosa</i>
Stiftnavlelav	<i>Umbilicaria deusta</i>
Vanleg navlelav	<i>Umbilicaria hyperborea</i>
Glatt navlelav	<i>Umbilicaria polyphylla</i>
Hengestry	<i>Usnea filipendula</i>

- **Kommentarer til artslista**

- **Fjellkorkje**; artsnavn ikke godkjendt.

4 FAUNA

4.1 ARTSLISTE FOR INSEKTER

Tre insektfeller ble plassert ut på Sølendet i 1985 av Kaare Aagaard, da ansatt på Økoforsk, Muséet, UNIT. Artene er pr. 13.04.1994 ikke artsbestemt, men prøvematerialet er oppbevart på sprit. Kontaktperson Kaare Aagaard, NINA.

Norsk

Latin

SOMMERFUGLER, ORDEN LEPIDOPTERA

- Sørgekåpe

Nymphalis antipoda

• Kommentarer til artslista

- **Sørgekåpe;** (dagsommerfugl) observert i Vassdalen 20.07.1990 (Øystein R. Størkersen). Arten er meget sjelden i Trøndelag og ses knapt hvert år. Observasjonen må imidlertid ses i sammenheng med en invasjon over hele det nordenfjeldske (t.o.m. Finnmark)denne sommeren.

4.2 STATUS FOR FUGLEFAUNAEN

Den systematiske oversikten følger Norsk Zoologisk Forenings oversikt over norske dyrenavn (NZF 1981).

Samlet artsliste er basert på observasjoner av Øystein R. Størkersen (her: ØS) gjort sommeren 1985 (07.05.-04.08.) (Moen, 1986), sommeren 1989 (09.07-13.07. og 04.08.-06.08.) (Moen & Arnesen, 1989), og sommeren 1990 (18.06.-24.08.) (Størkersen, 1990). Supplerende kommentarer (arter, status, dagens forekomst) er gitt av Tom Johansen (her: TJ) og Georg Bangjord (her: GB).

- H - arten hekker/har hekket
- h - arten hekker trolig/har trolig hekket
- () - hekker/har hekket nær området
- T - arten forekommer regelmessig i trekktiden/e
- t - arten forekommer sporadisk i trekktiden/e
- O - arten forekommer i vinterhalvåret
- o - arten forekommer sjelden og fåtallig i vinterhalvåret
- S - arten kan streife i/innom området
- ? - usikker status

- + - sjelden, mindre enn 10 kjente funn
- ++ - regelmessig, (årlig forekomst), men i mindre antall
- +++ - tallrik (vanlig, årlig forekomst)

- - arter som kommenteres nærmere

ART	Status	Dagens forekomst	Maksimum antall observert
LOMFAMILIEN, GAVIIDAE			
•Smålom, <i>Gavia stellata</i>	S	++	4
HEGREFAMILIEN, ARDEIDAE			
•Gråhegre, <i>Ardea cinerea</i>	S	+	1
ANDEFAMILIEN, ANATIDAE			
•Kortnebbgås, <i>Anser brachyrhynchus</i>	T	++(+)	100
•Kanadagås, <i>Branta canadensis</i>	S	++	19
•Brunnakke, <i>Anas penelope</i>	T	+	2
Stokkand, <i>Anas platyrhynchos</i>	S	++	5
Toppand, <i>Aythya fuligula</i>	H	++	1
HAUKEFAMILIEN, ACCIPITRIDAE			
•Spurvehauk, <i>Accipiter nisus</i>	T	+	1
•Fjellvåk, <i>Bufo lagopus</i>	H	++	2
•Kongeørn, <i>Aquila chrysaetos</i>	?		
FALKEFAMILIEN, FALCONIDAE			
•Tårnfalk, <i>Falco tinnunculus</i>	hT	++	3
Dvergfalk, <i>Falco columbarius</i>	H	++	2

ART	Status	Dagens forekomst	Maksimum antall observert
SKOGSHØNSFAMILIEN, TETRAONIDAE			
•Lirype, <i>Lagopus lagopus</i>	HO	+++	10
•Orrfugl, <i>Tetrao tetrix</i>	H	++	4
Storfugl, <i>Tetrao urogallus</i>	H	+	1
TRANEFAMILIEN, GRUIDAE			
•Trane, <i>Grus grus</i>	H	++	13
LOFAMILIEN, CHARADRIIDAE			
•Heilo, <i>Pluvialis apricaria</i>	hT	++	2
•Vipe, <i>Vanellus vanellus</i>	H	++(+)	20
SNIFEFAMILIEN, SCOLOPACIDAE			
•Brushane, <i>Philomachus pugnax</i>	T	++	14
•Enkeltbekkasin, <i>Gallinago gallinago</i>	H	+++	20
•Dobbeltbekkasin, <i>Gallinago media</i>	H	++	7
•Rugde, <i>Scolopax rusticola</i>	H	+++	2
•Småspove, <i>Numenius phaeopus</i>	H	+++	8
•Rødstilk, <i>Tringa totanus</i>	H	++	10
Gluttsnipe, <i>Tringa nebularia</i>	H	++	4
•Grønnsilk, <i>Tringa glareola</i>	H	++	4
Strandsnipe, <i>Actitis hypoleucos</i>	T	+	
MÅKEFAMILIEN, LARIDAE			
Fiskemåke, <i>Larus canus</i>	hT	++	10
TERNEFAMILIEN, STERNIDAE			
Rødnebbterne, <i>Sterna paradisaea</i>	S	+	1
DUEFAMILIEN, COLUMBIDAE			
•Ringdue, <i>Columba palumbus</i>	H	++	20
GJØKFAMILIEN, CUCULIDAE			
•Gjøk, <i>Cuculus canorus</i>	H	+++	2
UGLEFAMILIEN, STRIGIDAE			
Haukugle, <i>Surnia uluata</i>	hoS	+	1
Jordugle, <i>Asio flammeus</i>	H	++	5
SEILERFAMILIEN, APODIDAE			
•Tårnseiler, <i>Apus apus</i>	t	+	1
SPETTEFAMILIEN, PICIDAE			
•Tretåspett, <i>Picoides tridactylus</i>	?	+	1
LERKEFAMILIEN, ALAUDIDAE			
•Sanglerke, <i>Alauda arvensis</i>			1
SVALEFAMILIEN, HIRUNDINIDAE			
•Sandsvale, <i>Riparia riparia</i>	TS	++	2
Låvesvale, <i>Hirundo rustica</i>	TS	++	1
Taksvale, <i>Delichon urbica</i>	TS	++	2

ART	Status	Dagens forekomst	Maksimum antall observert
ERLEFAMILIEN, MOTACILLIDAE			
Trepipplerke, <i>Anthus trivialis</i>	H	++	10
•Heipipplerke, <i>Anthus pratensis</i>	H	+++	20
•Gulerle, <i>Motacilla flava</i>	H	++	4
Linerle, <i>Motacilla alba</i>	hT	++	2
JERNSPURVFAMILIEN, PRUNELLIDAE			
Jernspurv, <i>Prunella modularis</i>	H	++	10
TROSTEFAMILIEN, TURDIAE			
•Rødstrupe, <i>Erithacus rubecula</i>	T	++	1
•Blåstrupe, <i>Luscinia svecica</i>	H	++	20
•Rødstjert, <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	(h)t	++	1
•Buskskvett, <i>Saxicola rubetra</i>			1
Steinskvett, <i>Oenanthe oenanthe</i>	H	++	4
•Gråtrost, <i>Turdus pilaris</i>	H	+++	100
•Måltrost, <i>Turdus philomelos</i>			1
•Rødvingetrost, <i>Turdus iliacus</i>	H	++(+)	20
SANGERFAMILIEN, SYLVIIDAE			
•Møller, <i>Sylvia curruca</i>	h	+(+)	2
•Hagesanger, <i>Sylvia borin</i>	t	+(+)	2
•Løvsanger, <i>Phylloscopus trochilus</i>	H	+++	50
•Fuglekonge, <i>Regulus regulus</i>	t	+	2
FLUESNAPPERFAMILIEN, MUSCICAPIDAE			
•Grå fluesnapper, <i>Muscicapa striata</i>	H	++	10
Svarthvit fluesnapper, <i>Ficedula hypoleuca</i>	H	++	4
MEISFAMILIEN, PARIDAE			
Granmeis, <i>Parus montanus</i>	HO	++	20
•Svartmeis, <i>Parus ater</i>	T	++	30-40
Kjøttmeis, <i>Parus major</i>	(h)To	++	5
TREKRYPERFAMILIEN, CERTHIIDAE			
•Trekryper, <i>Certhia familiaris</i>	t	+	1
VARSLEFAMILIEN, LANIIDAE			
•Varsler, <i>Lanius excubitor</i>	t	+	1
KRÅKEFAMILIEN, CORVIDAE			
•Nøtteskrike, <i>Garrulus glandarius</i>	S	+	1
Lavskrike, <i>Perisoreus infaustus</i>	S	+(+)	4
•Skjære, <i>Pica pica</i>	(h)oS	+(+)	2
•Kråke, <i>Corvus corone</i>	Ho	++	10
•Ravn, <i>Corvus corax</i>	OS	++	4
STÆRFAMILIEN, STURNIDAE			
•Stær, <i>Sturnus vulgaris</i>	T	++	30
FINKEFAMILIEN, FRINGILLIDAE			
Bokfink, <i>Fringilla coelebs</i>	T	+(+)	1
•Bjørkefink, <i>Fringilla montifringilla</i>	H	+++	100
•Grønnfink, <i>Carduelis chloris</i>	t	++	2

ART	Status	Dagens forekomst	Maksimum antall observert
Grønnsisik, <i>Carduelis spinus</i>	H	++	10
Gråsisik, <i>Carduelis flammea</i>	HO	++(+)	100
•Grankorsnebb, <i>Loxia curvirostra</i>	S	+	20
Dompap, <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	ho	++	2
BUSKSPURVFAMILIEN, EMBERIZIDAE			
•Lappspurv, <i>Calcarius lapponicus</i>	t	+	1
•Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i>	S	+	1
•Sivspurv, <i>Emberiza schoeniclus</i>	(H)T	+	10

• Kommentarer til artslista

(Enkeltobservasjoner uten observatør refererer samlet artsliste av Øystein R. Størkersen (1990)).

- **Smålom**; som nevnt i årsrapporten fra 1989 finnes ikke egne hekkeplasser for arten på Sølendet. Derimot er det sannsynlig at den arten hekker lengre mot NØ, da den ofte flyr inn over Sølendet til Aursunden for å fiske.
- **Gråhegre**; en tilfeldig observasjon av et overflyvende individ, som hadde tilhold nede ved Glåma 20.07.1990.
- **Kortnebbgås** og **kanadagås**; dreier seg om overflyvende fugl. Spesielt kortnebbgås ses regelmessig i siste halvdel av september trekkende mot sør. **Kanadagås**; nitten individ observert ved fellesbeite 500 m fra reservatgrense 10.09.1992 (GB). Atten individ observert ved fellesbeite 25.09.1992 (GB). To individ hørt 07.06.1994, sannsynligvis fra Storestjønnå (GB).
- **Brunnakke**; to individer observert innen reservatets nordre del 10.09.1992 (GB).
- **Spurvehauk**; en voksen hunn jaktet i området 10.07.1990. Et dødt individ funnet.
- **Fjellvåk**; et eldre reir finnes ved Dalbua.
- **Kongeørn**; regelmessig i regionen (TJ).
- **Tårnfalk**; ble sett mest daglig i 1990 med et-tre individ, men ingen hekking ble registrert.
- **Lirype**; (ØS). Dun (07.06.1994; GB).
- **Orrfugl**; regelmessig, kull observert (TJ).
- **Trane**; den 18.06.1990 ble en ukes gammel unge funnet vest for Skarpholmen. Som mest ble tretten individ sett i 1990, den 17.08.1990 var fortsatt fire voksne tilstede. To individ hørt inne i reservatet 07.06.1994 (GB).
- **Heilo**; (ØS). Tre individer (et engstelig) observert i sørvestre del av reservatet 07.06.1994 (GB).
- **Vipe**; (ØS). To par, der av et engstelig observert 07.06.1994 (GB).
- **Brushane**; ses på trekket tilfeldig overflyvende, bl.a. fjorten individer 22.08.1990. En hunn med hekkeadferd observert i sørvestre deler av reservatet 07.06.1994 (GB).
- **Enkeltbekkasin**; (ØS). Et syngende individ observert 07.06.1994 (GB).
- **Dobbeltbekkasin**; syv spillende individ observert natt til 19.06.1990.
- **Rugde**; nesten daglig i perioden 18.06.-01.08.1990. Et individ spillende både på dagtid og på kveldstid (ØS). Meget vanlig (TJ). To individ observert 07.06.1994 (GB).

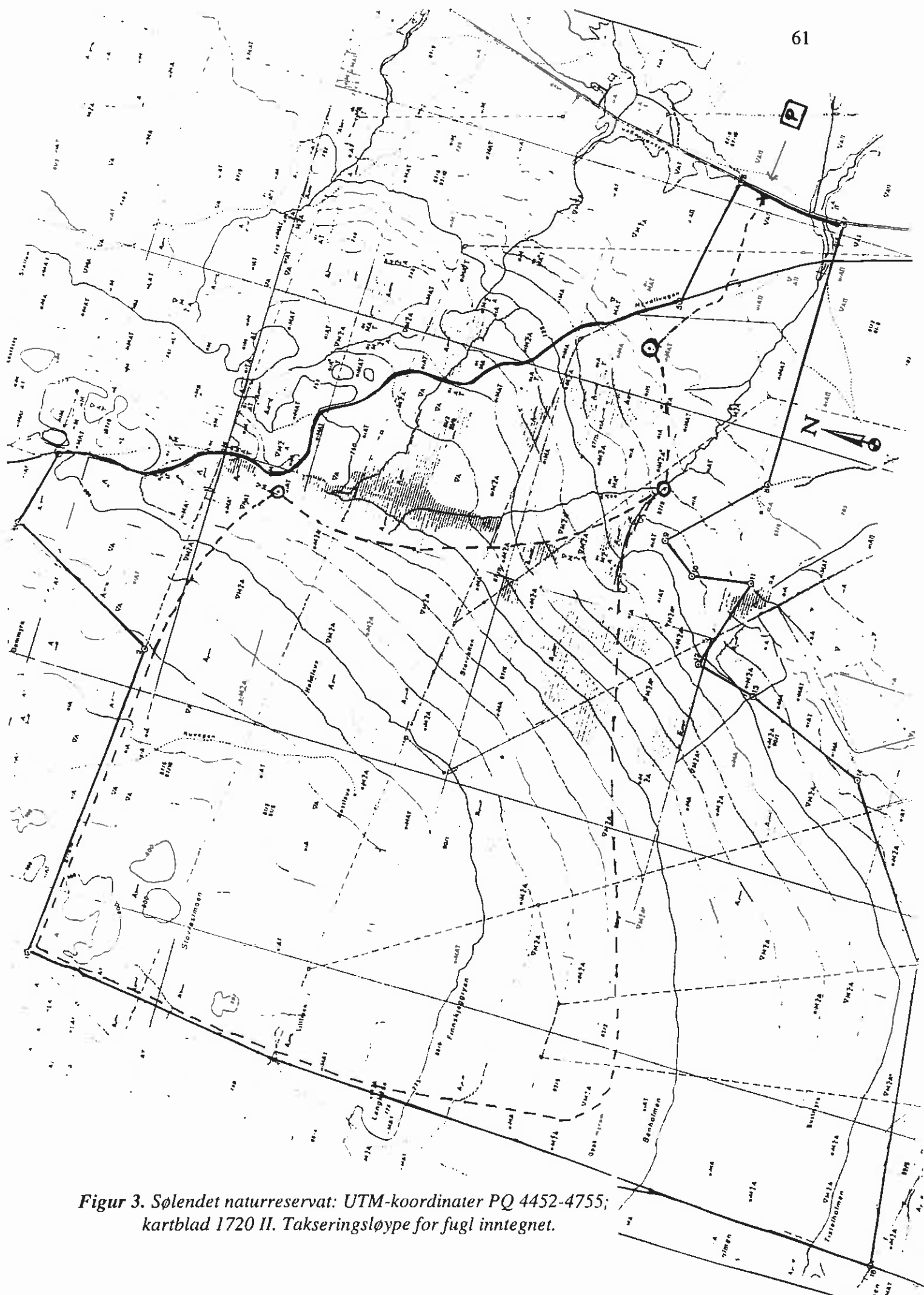
- **Småspove**; meget vanlig (TJ). Åtte individ (tre syngende) observert 07.06.1994, flere engstelige (GB).
- **Rødstilk**; (ØS). Et syngende individ hørt 07.06.1994, sannsynligvis fra Storestjønna (GB).
- **Grønnstilk**; (ØS). Et syngende individ observert i retning av Straumvolltjønna 07.06.1994 (GB).
- **Ringdue**; forholdsvis vanlig i bjørkeskogen og ses nærmest daglig. Et individ fløy over reservatet, og to individ observert 07.06.1994 på åker rett sør for reservatet (GB).
- **Gjøk**; (ØS). To syngende individ observert 07.06.1994 (GB).
- **Tårnseiler**; en tilfeldig observasjon den 20.07.1990.
- **Tretåspett**; observert en gang (TJ).
- **Sanglerke**; et syngende individ hørt fra P-plass mot fellesbeite 07.06.1994 (GB).
- **Sandsvale**; denne og de andre to svaneartene ses sjelden og tilfeldig i området fra nærliggende hekkeplasser.
- **Heipiplerke**; (ØS). Seks individ (tre syngende) observert 07.06.1994 (GB).
- **Gulerle**; (ØS). Tre individ observert 07.06.1994 (GB).
- **Rødstrupe**; ses fåtallig i trekketidene (eksempelvis 13.08.1990).
- **Blåstrupe**; (ØS). To syngende individ observert 07.06.1994 (GB).
- **Rødstjert**; en syngende hann 18.06.1990 i Vassdalen.
- **Buskskvett**; et syngende individ observert 07.06.1994 (GB).
- **Gråtrost**; minst 100 individ observert 10.09.1992 (GB). Et reir med fem egg ved Olderbua, et reir med et egg og tre små kolonier etter stien fra Nerløa til Dalbua, pluss 32 individ observert 07.06.1994 (BG).
- **Måltrost**; et syngende individ observert 07.06.1994 (GB).
- **Rødvingetrost**; ni individ (åtte syngende) observert 07.06.1994 (GB).
- **Møller**; kan hekke i området, ses forholdsvis sjelden i området.
- **Hagesanger**; sjelden i området og ses helst i forbindelse med trekket.
- **Løvsanger**; (ØS). 23 individer (ni syngende) observert 07.06.1994 (GB).
- **Fuglekonge**; to individ på trekk observert 10.09.92 (GB).
- **Gråfluesnapper**; et reir med fire egg funnet ved Dalbua, klekking 11.07.1990.
- **Svartmeis**; fra ca. 15.08.1990 ble det sett en stor meiseflokk i området, hvor svartmeisen var mest tallrik med opptil 30-40 individ. Masseopptreden kan ses i sammenheng med en invasjon i Vest-Europa.
- **Trekryper**; et eksemplar i lag med meiseflokk den 23.08.1990.
- **Varsler**; et individ ved Nerlaua 18.07.1990. Ei død mus ble funnet spiddet på varslermanér i taket på Nerlaua.
- **Nøtteskrike**; et individ observert 10.09.92 (GB).
- **Skjære**; to individ observert 10.09.92 (GB).
- **Kråke**; (ØS). To individ observert (pluss ti individ på åker rett sør for reservatet) 07.06.1994 (GB).
- **Ravn**; flyr av og til over området (ØS). Et gammelt reir i stor bjørk ved Dalbua 07.06.1994 (GB).
- **Stær**; på sensommeren kan omstreifende flokker søke næring på myrene, bl.a. ca. 30 individer ved Dalbua 19.07.1990.
- **Bjørkefink**; (ØS). Ni individ (åtte syngende) observert 07.06.1994 (GB).
- **Grønnfink**; flyr fåtallig over området (et til to eksemplar).
- **Grankorsnebb**; det ble ofte sett overflyvende flokker på et-tyve individ gjennom hele sommeren 1989.

- **Lappspurv**; i trekketidene, spesielt om høsten høres artens karakteristiske trekkclåt.
Eksempelvis: 22.-24.08.1990.
- **Gulspurv**; sjelden gjest. En observasjon sommeren 1985.
- **Sivspurv**; (ØS). Åtte individer (to syngende; to hanner, en hunn) observert 07.06.1994 (GB).

4.3 TAKSERINGSLØYPE FUGL

Taksering foretatt av Georg Bangjord 07.06.1994. Takseringsløypa gikk fra parkeringen til Nerløa langs naturstien til Dalbua, deretter til søndre Skrømttjern, videre langs reservatgrense til NV-hjørne, sørover langs vestre reservatgrense til Solsletta og tilbake til Olderbua (jfr. takseringsløype fig.3).

Arter	Antall registreringer
Kanadagås, <i>Branta canadensis</i>	2
Trane, <i>Grus grus</i>	2
Heilo, <i>Pluvialis apricaria</i>	3
Vipe, <i>Vanellus vanellus</i>	4
Brushane, <i>Philomachus pugnax</i>	1
Enkeltebekkasin, <i>Gallinago gallinago</i>	1
Rugde, <i>Scolopax rusticol</i>	2
Småspove, <i>Numenius phaeopus</i>	8
Rødstilk, <i>Tringa totanus</i>	1
Grønnstilk, <i>Tringa glareola</i>	1
Ringdue, <i>Columba palumbus</i>	1
Gjøk, <i>Cuculus canorus</i>	2
Sanglerke, <i>Alauda arvensis</i>	1
Heipiplerke, <i>Anthus pratensis</i>	6
Gulerle, <i>Motacilla flava</i>	3
Blåstrupe, <i>Luscinia svecica</i>	2
Buskskvett, <i>Saxicola rubetra</i>	1
Gråtrost, <i>Turdus pilaris</i>	32
Måltrost, <i>Turdus philomelos</i>	1
Rødvingetrost, <i>Turdus iliacus</i>	9
Løvsanger, <i>Phylloscopus trochilus</i>	23
Kråke, <i>Corvus corone</i>	3
Bjørkefink, <i>Fringilla montifringilla</i>	9
Sivspurv, <i>Emberiza schoeniclus</i>	8

Figur 3. Sjølandet naturreservat: UTM-koordinater PQ 4452-4755;
kartblad 1720 II. Takseringsløype for fugl inntegnet.

4.4 STATUS FOR AMFIBIER, KRYPDYR OG PATTEDYR

Samlet artsliste er basert på observasjoner av Tom Johansen (her: TJ) gjort sommrene 1991, 1992, og 1993, alle år i perioden ca. 20.05. - 25.09.

Supplerende kommentarer (arter, status, dagens forekomst) er gitt av Georg Bangjord (her: GB).

- H - opptrer årlig og ynglig forekommer trolig
 h - opptrer trolig årlig
 S - streifdyr/noen få registreringer
 x - eldre funn fra området (eldre enn 30 år)
 ? - usikker status

- + - sjelden, mindre enn 10 kjente funn
 ++ - regelmessig (årlig forekomst), men fåtallig
 +++ - tallrik (vanlig, årlig forekomst)

ART	Status	Dagens forekomst
AMFIBIER, AMPHIBIA		
Frosk, <i>Rana temporaria</i>	H	+
KRYPDYR, PEPTILIA		
•Firfisle, <i>Lecerta vivipara</i>	h	+
INSEKTETERE, INSECTIVORA		
Dvergspissmus, <i>Sorex minutus</i>	h?	+
Vanlig spissmus, <i>Sorex araneus</i>	h?	+
Vannspissmus, <i>Neomys fodiens</i>	h?	+
FLAGGERMUS, CHIROPTERA		
Flaggermus ubestemt	h?	+
HAREDYR, LAGOMORPHA		
•Hare, <i>Lepus timidus</i>	H	+++
GNAGERE, RODENTIA		
•Ekorn, <i>Sciurus vulgaris</i>	S?	+
Lemen, <i>Lemmus lemmus</i>	H	++(+)
Klatremus, <i>Clethrionomys glareolis</i>	H	++(+)
Gråsidemus, <i>Chlethronomys rufocanus</i>	H	++(+)
Markmus, <i>Microtus agrestis</i>	H	+
Rotte, <i>Rattus norvegicus</i>	h	+
ROVDYR, CARNIVORA		
•Ulv, <i>Canis lupus</i>	x	+
•Rødrev, <i>Vulpes vulpes</i>	h	++
Fjellrev, <i>Alipex lagopus</i>	h	+
Røyskatt, <i>Mustela erminea</i>	H	++
Snømus, <i>Mustela nivalis</i>	H	++
Mink, <i>Mustela vison</i>	h	++
•Grevling, <i>Meles meles</i>	S	+
•Mår, <i>Martes martes</i>	h	

ART	Status	Dagens forekomst
HJORTEDYR, ARTIODACTYLA		
•Elg, <i>Alces alces</i>	H	+++
•Rådyr, <i>Capreolus capreolus</i>	H	++
•Rein, <i>Rangifer tarandus</i>	h	+++

• **Kommentarer til artslista**

(Enkeltobservasjoner uten observatør refererer Tom Johansen).

- **Firfirsle**; observert (Asbjørn Moen) flere år ved Midtilauva, bl.a. 1981, 1994, og i området ved Stormannsholmen 1994 (Dag-Inge Øien).
- **Hare**; meget vanlig.
- **Ekorn**; observert en gang.
- **Ulv**; ref.Hansen, J.-H. 1989. Viltkartlegging i Røros. *Røros kommune rapport 1-1989*: 1-69.
- **Rødrev**; ref. Arnesen *et al.* (1993).
- **Grevling**; sett sommeren 1992.
- **Mår**; finnes ganske sikkert, vanlig i hele regionen.
- **Elg**; meget vanlig om sommeren, trekker ut om vinteren.
- **Rådyr**; forholdsvis vanlig.
- **Rein**; (tam) ofte flere hundre på ettersommeren.

5 KART

5.1 VEGETASJONSKART

- Bretten, S., A. Moen, & J.-E. Kofoed. 1977. *Vegetasjonskart Sølendet naturreservat, Røros, Sør-Trøndelag*. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. Trondheim, 1 kart.
- Prestvik, B. 1973. *Vegetasjonskartet Sølendet i Røros*. Jorddirektoratet, Avd. for jordregistrering, Ås. 31 s. (stensiltrykk), 1 pl.

5.2 VILTKART

- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 1981. *Vernekart. Naturvern, friluftsområder, viltområder*, 9 s. 78 kart.
- Hovedutvalget for natur og miljøvern. 1990. *Viltområdekart Røros kommune M 1:75000*. Røros kommune, 1 kart.

5.3 GEOLOGISKE KART

- Rui, I.J. 1981. *Brekken, berggrunnsgeologisk kart 1720 II - M 1:50000*. Norges Geol. Unders. Trondheim, 1 kart.

5.4 ANDRE KART

- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 1981. *Vernekart. Naturvern, friluftsområder, viltområder*, 9 s. 78 kart.

RAPPORTER UTGITT AV FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG, MILJØVERNAVDELINGEN

1987	Rapport 1/1987
Atlasprosjektet i Sør-Trøndelag.	1988	Rapport 6/1988
Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Grytdalselva.
1987	Rapport 2/1987
Aktuelle vassdrag for settefiskproduksjon i Sør-Trøndelag fylke. Forprosjekt.	1988	Rapport 7/1988
Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Oldenvassdraget.
1987	Rapport 3/1987
Åpning av jakt på kanadagås i Trøndelag 1986.	1988	Rapport 8/1988
Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Norddalselva.
1987	Rapport 4/1987 UTGÅTT
Vannbruksplanlegging i Gaula. Referat fra Gaulaseminar 2.4.87.	1988	Rapport 9/1988 UTGÅTT
Gaula, Byneset, Øysand - Brekka. Tiltaksorientert overvåking - forurensnings-tilførsler. Utvidelse av rapport 9/1987.
1987	Rapport 5/1987
Landbrukskontrollen 1987.	1988	Rapport 10/1988
Forurensende og skjemmende avfallstømming i Sør-Trøndelag.
1987	Rapport 6/1987 UTGÅTT
Fosser i Sør-Trøndelag. Status og prosjektplan medio september 1987.	1988	Rapport 11/1988
Registreringer av bjørn, jerv og ulv i Sør-Trøndelag i 1987.
1987	Rapport 7/1987 UTGÅTT
Årsrapport 1986 og arbeidsprogram 1987.	1988	Rapport 12/1988
Aktuelle vassdrag for settefiskproduksjon i Sør-Trøndelag.
1987	Rapport 8/1987 UTGÅTT
Utkast til skjøtselsplaner for 8 vernede våtmarksområder i Sør-Trøndelag.	1989	Rapport 1/1989
Landbrukskontrollen 1988
1987	Rapport 9/1987 UTGÅTT
Gaula. Tiltaksorientert overvåking - Forurensningstilførsler.	1989	Rapport 2/1989
Naturvernområder i Sør-Trøndelag fylke. Statusrapport pr. 1.1.1989.
1987	Rapport 10/1987
Registrering av fosser og stryk. Forprosjekt.	1989	Rapport 3/1989
Modell for utmarksutnytting - Meraker Brug
1988	Rapport 1/1988 UTGÅTT
Sikkerhet og beredskap i vannforsyningen. Sammendrag av foredrag ved seminar 21.-22. september 1987.	1989	Rapport 4/1989
Registreringer av bjørn, jerv og ulv i Sør-Trøndelag i 1988.
1988	Rapport 2/1988
Beredskapsplan for vannforsyning. Veileder utarbeidet av en styringsgruppe for prosjektet ledet av vassdragsforvalter Jan Habberstad.	1989	Rapport 5/1989
Status for den lokale viltforvaltning i Sør-Trøndelag
1988	Rapport 3/1988
Sortering av aktuelle vassdrag for settefiskproduksjon.	1989	Rapport 6/1989
Bruk av stålhagl i Sør-Trøndelag 1989
1988	Rapport 4/1988
Årsrapport 1987 og arbeidsprogram 1988.	1989	Rapport 7/1989 UTGÅTT
Landbrukskontrollen 1989
1988	Rapport 5/1988
Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Grytelva.	1989	Rapport 8/1989
De frivillige organisasjoners rolle i viltforvaltningen i Sør-Trøndelag

1990	Rapport 1/1990
Årsrapport VAR-seksjonen 1989	1991	Rapport 6/91
Spesialavfall i Sør-Trøndelag
1990	Rapport 2/1990 UTGÅTT
Mindre lakse- og sjørretvassdrag
i Sør-Trøndelag.	1991	Rapport 7/91
Store rovdyr i Sør-Trøndelag og jerven
i Dovre/Rondane, 1991.
Bestander, konflikter og tiltak.
1990	Rapport 3/1990
Miljøhensyn i jordbruksområdene	1992	Rapport 1/92 UTGÅTT
Natur- og friluftsverdier i
Hofstadellas nedbørfelt.
1990	Rapport 4/1990
Hyttenes vannforsyning	1992	Rapport 2/92
Overvåkning av lakseparasitten
Gyrodactylus salaris i Sør-Trøndelag.
1990	Rapport 5/1990
Registreringer av bjørn, jerv og
ulv i Sør-Trøndelag i 1989	1992	Rapport 3/92
Utviklingen i elgstammen i Sør-
Trøndelag
1990	Rapport 6/1990
En omitteløsk konsekvensanalyse av
Rusasetvatnet i Ørland kommune, Sør-
Trøndelag, etter nedtappingen	1992	Rapport 4/92
Tilstand og status for vann og vassdrag i
Sør-Trøndelag (Rådgivende Biologer)
1990	Rapport 7/1990
Jerveforvaltningen i Dovre/Rondane-
regionen	1992	Rapport 5/92
Utkast til verneplan for sjøfugl
i Sør-Trøndelag fylke
1990	Rapport 8/1990
De frivillige organisasjoner
- Et potensiale i den lokale vilt-
forvaltning?	1992	Rapport 6/92
Vurdering av drikkevannskildene
i Sør-Trøndelag
1990	Rapport 9/1990
Arealavrenning fra jordbruksareal	1993	Rapport 1/93
Avfallsplan for Sør-Trøndelag
1990	Rapport 10/90
Elgmerkingsprosjektet i Selbu og
Tydal	1993	Rapport 2/93
Handlingsplan for oppgradering av avfalls-
plasser i Sør-Trøndelag
1990	Rapport 11/90
En analyse av det elvenære landskapet
langs Orkla	1993	Rapport 3/93
Villrein og inngrep i Knutshø villrein-
område
1991	Rapport 1/91 UTGÅTT
Dovre/Rondane jervregion. Årsrapport
frå eit forvaltningssamarbeid mellom
fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Møre og
Romsdal og Oppland.	1993	Rapport 4/93
Vern av biologisk mangfold
Tema: Myrreservatene
1991	Rapport 2/91 UTGÅTT
Bjørn, jerv, ulv og gaupe i Sør-Trøndelag
1990	1994	Rapport 1/94
Steinsdalselva
(Vassdragsnr. 137,2Z)
Natur-, kultur og friluftsverdier
En kunnskapsstatus 1993
1991	Rapport 3/91
Årsrapport fra landbrukskontrollen 1990.	1994	Rapport 2/94
Forurensningsundersøkelser i 12 vass-
drag i Sør-Trøndelag
1991	Rapport 4/9 UTGÅTT
Strategisk plan 1991 - 1995
Virksomhetsplan 1991	1994	Rapport 3/94
Hvem, hva, hvor i vassdrags-
forvaltningen
1991	Rapport 5/91
Overvåkning av 6 innsjøer/vassdrag i
Sør-Trøndelag		

- 1994 Rapport 4/94
Vern av biologisk mangfold
Tema: Skogreservatene
- 1994 Rapport 5/94
Fylkesplan for utslipp til gode
sjøresipienter
- 1994 Rapport 6/94
Nasjonal registrering av verdifulle
kulturlandskap Sør-Trøndelag
- 1994 Rapport 7/94
Vern av biologisk mangfold
Tema: Våtmarksreservatene og
fuglefredningsområdene

